

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Aqvæ Vitæ, De Fontibvs Salvatoris. hoc est, Doctrina Evangelica De Meditatione mortis

Kispenning, Henricus

Antverpiæ, 1583

Liber Qvartvs. Christianae Consolationes ex Apostolorum Symbolo, & Dominica Oratione: præcipuis etiam Sacramentis. Et, quid ad Satanæ Obiectiones agroto, cùm aliàs, tum maximè in mortis discrimine ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46214](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46214)

CHRISTIANAE EX APOSTOLORUM Symbolo, & Dominica Oratione: præcipuis etiam Sacramentis. Et, quid ad Satanæ Obiectiones, ægroto, cum aliàs, tum maximè in mortis discrimine, respondendum.

Quàm sit magna Christianæ Fidei in Apostolorum Symbolo summatim comprehensæ, vis & efficacia: ac quàm necessarius vsus.

CAP. I.

QVIA credibile est, veterem humani generis inimicū diabolum, in illa mortis necessitate, hoc ante omnia conari, ut Fidem ægroti, quam ille in Deum habet, sine qua impossibile est placere Deo, labefactare queat: ideo sæpè ob

Hebr. 11.

oculos ponendi sunt Fidei Christianæ articuli. Nam perquam vberem Consolationem in hoc Fidei Symbolo comprehensam habemus: ut rectè à veteribus SYMBOLUM FIDEI & SPEI vocatum sit: quod ab Apostolis traditum non scribitur in charta & atramento: sed in tabulis cordis carnalibus.

Hieron. ad Pammach. aduersus errores Ioan. Episc. Hieros.

1. Pet. 5.

Nec est expeditior defendendi sui, hostemque fugandi ratio, quàm que fide fit. Propter quod Apostolus Petrus scribit: Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens

ueniens circuit, quarens quem deuoret: cui resistite for-
 mite fide. Et S. Iohannes, Hec est, inquit, victoria qua 1. Ioh. 4.
 vincit mundum, Fides nostra. Paulus Apostolus ad Eph. 6.
 eundem quoque modum dicit: Non est nobis colluctatio
 aduersus carnem & sanguinē: sed aduersus principes
 et potestates, aduersus mundi rectores tenebrarū harum,
 contra spiritualia nequitia in caelestibus. Propterea, in-
 quit, accipite armaturam Dei: ut possitis resistere in die
 malo, &c. In omnibus sumentes Scutum fidei, in quo
 possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Hoc ni-
 mirum est Scutū illud, quod Saul proiecit, in S. nar- 1. Reg. 17.
 ratur Historia: perinde quasi nō fuisset unctus oleo. Er-
 go nos tanquam Reges & Athletas unctos fortiter re- Eph. 6.
 sistere oportet aduersus insidias diaboli, & in omnibus
 periculis stare, per omnem orationem & obsecrationem
 orantes omni tempore in spiritu: dicentes cum Apostolis, Luc. 17.
 Domine adauge nobis fidem. Et, ut ille orabat: Credo Mar. 9.
 Domine: adiuua incredulitatem meam. Nunc ergo
 videndum, qua cum recitatione verborum Symboli, si-
 mul animo obuersari debent.

**ARTICVLORVM XII. FIDEI, AD
 CONSTANTIAM IN CHRISTI FIDV-
 CIA RETINENDAM & AUGENDAM, Explicatio.**

ARTICVLVS I.

Credo in Deum Patrem omnipotentem: Crea-
 rem celi & terræ.

Docet hic articulus DEVM esse, cuius Voluntate CAP. II.
 facta sunt omnia: cuius Providentia conseruan- Pf. 3. 18. 105.
 tur & gubernantur, cuiusque Nutu geruntur omnia: 148.
 in quo viuimus, mouemur & sumus: in cuius manu a- Rom. 1.
 nimia omnis uiuentis, & spiritus uniuersæ carnis: ad

Acto. 17.
Job 12.

cuius potentiam & maiestatem nihil est omnium cele-
stium, terrestrium & infernorum potestas. Verè ac-
tem in Deum credit, quicunque spem & fiduciam om-
nem in ipso collocat: ei que toto pectore adharens, totum
se se committit. Neque moueri poterit is, etiamsi un-
uersa demonum potestas molitur perniciem: fundatus
est enim super firmam petram, aduersus quam neque
porta inferi proualent.

Matt. 7. & 16.

PATRIS appellatione non solum agnoscimus Deum,
eternum ac naturalem Patrem D. N. Iesu Christi, ve-
rum etiam nostrum esse gloriamur: quippe quos per
unigeniti filij sui gratiam, & fidem in eum, in filios ad-
optare dignatus est: unde & fiducialiter eum Patrem
possumus compellere. Qui verè PATER NOSTER,

Ioan. 1.
Matth. 6.

omnem carnalis parentis curam, prouidentiam, chari-
tatemq. longe superat. Si vos, inquit Christus, cum filij
mali, nostis bona data dare filiis uestris: quanto magis
Pater uester cælestis dabit spiritum bonum petentibus
se? Et in Esaia dicit Dominus: Nunquid obliuisci po-
test mulier infantem suum, ut non misereatur filio utri-
us sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscer
tui. Qui non contentus in usum & ministerium no-
strum uniuersa condidisse, cælum, terram, aerem,
ignem, aquam, & quæcunque ex his proueniunt: tan-
dem etiam pro nobis redimendis unicum dedit filium.

Luc. 11.

Esa. 49.

Cuius curam etiam in eo agnoscimus, quod de cibo &
uestitu nobis prospicit: quod ad tutelam nostram, dispo-
sito Angelorum ministerio, eorum nos undique custodia
munuit & protegit: quodq. semper nobis assistens, ne ca-
pillum quidem capitis sine voluntate sua excidere per-
mittit. Proinde ad hanc suauissimam & dulcissimam
Patris vocem, erigemus & confirmabimus corda no-
stra: & spem certam simul & fiducia de eo concipiemus,
fore, ut

Ioan. 1.
Rom. 8.
Matt. 6.
Psal. 34.
Matt. 10.
Luc. 12. 21.

fit, ut in omnibus afflictionibus nobis auxiliari velit: *Ephes. 3.*
 quod quidem abundantius multo, quam nos vel petere vel
 intelligere queamus.

Ut vero tanto firmiorem & certiore de paterna
 ipsius voluntate erga nos, tanquam non inani & imbe-
 cilli, fiduciam possimus concipere: profitemur eundem
 Deum Patrem OMNIPOTENTEM, & CREA-
 TOREM CÆLI & TERRÆ: hoc firmiter cre-
 dentes, ut qua paterno affectu vult, eadem omnipotenti
 virtute perficere & adimplere possit. Patres carnales
 etiam si impensè diligant liberos suos, non tamen semper
 illis quod cupiunt prestare possunt: Deo autem, quia
 Pater est, nunquam benefaciendi Voluntas desit: &
 quia omnipotens est, nunquam voluntatem eius Facul-
 tas destituit. Proinde & vult, & potest nos iuuare Pa-
 ter Omnipotens. Quapropter humiliari nos decet sub
 potenti manu Dei, et ipsius omnipotentia totos nos com-
 mittere: in cuius potestate sumus, sicut lutum in manu
 figuli: & in omnibus rebus, siue letis siue tristibus, fide-
 li creatori animas nostras commendare: scientes, quo-
 nam administrante Deo, omnia cooperantur in bonum,
 his qui diligunt eum.

1. Pet. 4.
 Ierem. 18.
 Rom. 9.
 1. Pet. 4.
 Rom. 8.

ARTICVLVS II.

Et in Iesum Christum filium eius vnicum, Domi-
 num nostrum.

Hæc est, inquit Christus, Vita æterna: ut cognos-
 cant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum
 Christum. Cōdiderat nos Deus, cum non essemus. Ingēs-
 sare hoc beneficium: sed excellentiorem multo in nos cha-
 ritate ostendit, quod cum culpa nostra perissemus, nos
 redemit tradito pro nobis filio: cuius morte ab æterna
 damnatione peccatis nostris debita, nos asseruit. Sic enim
 Deus

Ioan. 17.

- Ioan. 3.** Deus dilexit mundum, ut Christus *D. N.* ipse aut, et filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam eternam. Sic etiam
- 1. Ioan. 4.** Apostolus Ioannes, In hoc, inquit, est Charitas Dei non quasi nos dilexerimus Deum: sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit filium suum propitiationem peccatis nostris. Et S. Paulus scribit: Commendat charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Multo igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius, salui erimus ab ira per ipsum. Huic nostro Propitiatori, ac Dei & hominum Mediatori, Deo & homini IESU CHRISTO, vocabulum IESVS attributum est, quod SALVATOREM seu SALVTARE senatus aptum nomen ei, qui vnus omnium salutem perfecit. Ipse est enim, qui saluum fecit populum suum a peccatis eorum. Quem videns Simeon, mortem secure optauit: quod vidisset Salutare Dei, quod preparatum erat omnibus populis. Hoc verò nomen illi per angelum inditum est, prius quam in utero conciperetur: quod non sit aliud nomen sub celo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Et vocabulum CHRISTVS officij nomen est & dignitatis, vinctum significans. Vngebantur in veteri Testamento Sacerdotes, vngebantur & Reges. Vtranque dignitatem in se complexus est IESVS CHRISTVS *D. N.* Sacerdotalem scilicet & regiam: & utriusque dignitatis functionem assoluit, vinctus non oleo externo, ut alij sacerdotes & reges, sed plenitudine Spiritus sancti: & de plenitudine eius omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Itaque
- Psal. 109.** IESVS CHRISTVS verus & solus Sacerdos est, secundum ordinem Melchisedech: id quod Consolationem adfert eximiam. Cum enim sit summus & aternus Sacerdos,
- Heb. 5. 7. 9.**

vidos, suo sacrificio quod in ara crucis obtulit, reconciliavit nos Deo patri. Et eo quod maneat in eternum, imperpetuum habet sacerdotium: unde & saluare in perpetuum potest. Est & verus ac solus Rex regum, & Dominus dominantium: cuius potestas eterna, quae non auferetur: cuius Regnum non corrumpetur: qui cum sit tantus Rex, certe nos in omnibus periculis tueri potest & seruare.

Bene autem Iesum Christum, DOMINUM NOSTRUM vocamus: quoniam ipse creauit nos, cum non essemus: redemit, cum perissemus. Premebat nos duro & crudeli dominio diabolus venditos sub peccato: venit vnicus Dei Filius, natura non gratia, & impenso in precium sanguine suo, à diaboli tyrannide nos redemit, & in regnum suum eternum adseruit. Unde cum nos iure seruos, ut à se redemptos, possideat: non tamen designatur fratres, utpote ad aeterni Regni cōsortium adscitis, vocare. Itaque cum Dominus noster sit iure duplici, nempe Creationis & Redemptionis, ac nos proinde seruos Possessio eius: imò cum fratres eius simus, GRATIA NON NATURA: in omnibus periculis anima & corporis bene sperabimus, siquidem sub eius tutela confidenter habitare poterimus. Ipse enim est vnicus Protector noster, qui non patietur hereditatem suam ab hostibus perdi. Ideo in Zacharia dicit: Ego ero ei murus in circuitu. Et in Esaia, Noli, inquit, timere: quia redemi te, & vocavi te nomine tuo: MEVS ES. Sic in Euangelio quoque dicit: Oves mea vocem meam audiant, & ego cognosco eas, & sequuntur me. Ergo vitam eternam do eis: & non peribunt in eternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea.

Apo. 17. 19.
Dan. 6.
Luc. 1.

Rom. 7.

Ioan. 10.
Heb. 2.

Rom. 8.
August.
Tract. 81.
in Ioannem.

Zach. 2.
Esa. 43.

Ioannis. 10.

Qui conceptus est de Spiritu sancto: Natus ex Maria virgine.

- Heb. 2.** Dominus noster Iesus Christus, Dei patri ab aeterno Filius, propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de caelo: & in utero Mariae virginis, Spiritus sancti operatione & benedictione conceptus est, & carni ac sanguini nostro participauit. Unde S. Ioannes in Euang. dicit: Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Necessesse autem fuit, ut Deus humanam naturam assumeret, ac verus homo fieret: ut verè MEDIATOR Dei & hominum existeret, utriusque naturam participans. Christus Iesus ergo Deus verus de Deo vero ante secula genitus ex homine quoque, verus homo in seculo natus est. Sed cum peccati immunem esse deceret eum, qui aliena peccata solueret, & omnium crimina expurgaret: ipse ab omni peccati sorde purissimus, de virgine, sine viri commixtione natus est. Atque hanc purissimam Christi conceptionem intra castissima virginis Mariae viscera, Spiritus sanctus, ut dictum est, perfecit, iuxta angeli dictum: Spiritus S. superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ideoque, quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Talis enim decebat ut nobis esset pontifex: sanctus, innocens, impolutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior caelis factus. Et debuit per omnia fratribus similari: ut misericors fieret, & fidelis pontifex ad Deum: ut repropitiaret delicta populi. In eo enim, in quo passus est ipse & tentatus, potens est & eis qui tentantur auxiliari.
- Inc. 1.**
- Heb. 7.**
- Heb. 2.**
- Isa. 7.** De hac mirabili & sancta Conceptione ac Natiuitate D. N. Iesu Christi, Esaias propheta vaticinatus est, dicens: Ecce, virgo concipiet & pariet filium, & vocabi-

vocabitur nomē eius EMMANVEL. Quod est interpre-
 tum (ait Evangelista Matthæus) NOBISCUM Matt. 1.
 EVS. Quid aliud est, Deus nobiscum, quam Deus
 et Saluator noster? Ad hoc enim fuit nobiscum, ut nos
 saluaret. Quod propheta David iis verbis prædixerat: Psal. 84.
 Veritas de terra orta est. Hoc est, Deus qui est ipsa Ve-
 ritas, terrenum corpus accepit, ut terrā colentibus viam
 æternæ salutis aperiret, eosque saluos faceret: atque ad
 veram cœlestemque promissionis patriam perduceret.
 O immensam Dei erga nos pietatem. Rursum Esaias Esa. 9.
 ait: Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis,
 & factus est principatus super humerum eius. Nomine
 pueri significatur Christi humanitas: nomine verò filij,
 Divinitas. PARVVLVS ergo natus est, quia verus est
 homo: FILIVS datus est, quia est verus Dei filius. Na-
 tuus est parvulus, ne terremur: & quia puer statim
 commissa condonat, & facile placatur. & datus est fi-
 lius, ut nos posset à Satana liberare. Quid iam Pater
 nobis negabit, quibus filium suum dedit? Et factus est
 principatus super humerum eius. Hoc est, Posuit in suis
 humeris omne pondus eorum, quibus dominatur. Est
 autem hoc pondus, peccatum generis humani, quod su-
 per se Christus posuit, ut pro eo innocentissimus poenas
 haberet. sicut idem Propheta alio loco dicit: Posuit Domi- Esa. 53.
 nus in eo iniquitatem omnium nostrum. Principatus
 itaque Christi, nos sumus, cum uniuersa peccatorum
 nostrorum mole: quos super humeros suos posuit, ut ad
 patriam sempiternam asportaret. Genus hominum hic
 per principatum intellectum, alio in loco Omnis qua pe- Luc. 14.
 tratur appellatur, quam Christus inuenit, & super hu-
 meros adduxit. Eramus per diu in vitiorum saltibus er-
 rates: non poteramus viribus nostris à tantis malis li-
 berari. venit Pastor ille clemētissimus Christus D. N.
 X 2 posuis

posuit nos super humeros suos, ut è valle miseria ad montem visionis diuina perduceret: ubi ipso in placidissima tranquillitate fruere mur.

ARTICVLVS IIII.

Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus.

AB inuente etate multis & variis passionum generibus afflictus est Christus. Nam per omnem vitam, verus homo, nature nostre infirmitatibus dominus, frigus, estus, fatigatione, famem, sitim, conuitia, colapas & flagella pertulit: nimirum ad expianda nostra peccata, sicut in Psalmo dicit: *Quae non rapui, exolueram.* Et in Esaia scriptum est: *Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras: attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostrae super eum: & timore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oves errauimus, vnusquisque in viam suam declinauit: & posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.* Oblatus est, quia ipse voluit, & non aperuit os suum. Tandem aeternam mortem subiit amaram: ut nos morti adducti, aeterna redderet vita. Crucis vero ignominiosum supplicium perferre voluit: ut significaret se in sublimi, patetis brachijs pro sua inenarrabili charitate, cupere nos complecti & saluos fieri, sicut hoc mortis genus designans, aiebat discipulis: *Ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum.* In cruce ergo Vita mortuam, ut nos in hereditatem immortalis vitae restitueret: tanquam in ara, verus ille Agnus, propter scelera populi percussus, qui tollit peccata mundi, per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, ut emundaret conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo viuenti: & consummatus, factus est omnia

Psal. 68.
Esa. 53.

Philip. 2.

Ioan. 12.

Esa. 53.

Ioan. 1.

Heb. 9.

Heb. 5.

in omnibus obtemperantibus sibi CAUSA SALV-
TIS AETERNÆ.

Ad huius spontanea Passionis eius imitationem, non
gaudemur ad exemplum Ducis nostri, qui proposito si-
gno audio sustinuit crucem, momentaneas & lenes hu-
mani seculi afflictiones tolerare: ut aeternae eius gloriae con-
spicere esse possimus. Reliquit enim nobis exemplum, ut
sequamur vestigia eius. Porro si commortui sumus, &
conuenerimus: si sustinobimus, & conregnabimus.

Heb. 12.

1. Cor. 4.

1. Pet. 2.

1. Tim. 2.

Deinde de cruce depositus, SEPULTVS EST: & caro
eius, ut Propheta David ait, requieuit in spe, & non vi-
dit corruptionem: ut nostra sanctificaret sepulchra: ut
non sint foueae, in quibus corpora nostra corrumpantur
& pereant: sed sint tanquam lectuli, in quibus ad Re-
surrectionem certissime futuram requiescant: unde suo
tempore, hoc est in nouissimo die, utcumque in cinerem
reducta & dissipata, perinde atque herba pretiosa sub-
tilitatem efflorescens & germinans, prodibunt ad aeter-
nam vitam. Ideo in Esaiâ dicitur: Quomodo, si cui ma-
ter blandiatur, ita ego consolabor vos, & in Hierusalem
consolabimini. Videbitis, & gaudebit cor vestrum: &
flos vestrae quasi herba germinabunt.

Psal. 15.

Apo. 2.

Esa. 66.

ARTICVLVS V.

Descendit ad inferos: tertia die resurrexit à mortuis.

Vidisti hominis filium in infirmitate morientem:
nunc considera Dei filium, Regem caeli, ad inferos
descendentem, & cum ingenti gloria redeuntem: cruci-
fixum in infirmitate, resurgentem in Dei virtute. Sicut
quidem Rex terrenus aliquis, ciuitatem inimicam expu-
gnaui, carceres effringens, liberat si quas de suis ciuibus
in captos inuenerit: sic Christus ad inferos descendit,
non ut penas lueret, sed ut dissoluere: non ut vinciretur,

X 3

sed

Lucz 11.
Colof. 2.

sed ut viuetos educeret: non ut prada fieret, sed ut pradam raperet. Forti enim armato, quem iam in crucem triumphans deuicerat, & arma eius in quibus confidebat, confregerat: nunc superueniens, & atrium eius violentus victor irrumpens, pradam eius diuisit. Christi ergo Descensio, iuris est infernalis abolitio, & nostra liberatio.

2. Tim. 2.

Tertia autem die resurrexit à mortuis: id quod animo nostro nunquam excidere debet. Sicut S. Paulus discipulum suum Timotheum docet, dicens: Memor esto Dominum nostrum Iesum Christum resurrexisse à mortuis. Nam si Christus non resurrexisset à mortuis, nulla esset resurrectio mortuorum: inanis esset Fidei nostra: miserabiliores essemus omnibus hominibus. Nunc autem Christus resurrexit à mortuis primitia dormientium: quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur: ita & in Christo omnes uiuificabuntur.

1. Cor. 15.

Et c. Hec ergo D. N. Iesu Christi RESURRECTIO, nostra Fidei basis est: in eam Spes omnis nostra immititur. Hac est, cur omnia graua in hoc mundo leti persequimur, & in aduersis securi duramus: scientes, quod qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, uiuificabit & mortalia corpora nostra. propter inhabitantem Spiritum eius in nobis. Ideoque non deficimus: sed momentaneas seculi huius tribulationes firma spe toleramus: utpote, quas scimus nobis in Resurrectione aeternis bonis rependendas. Certum est enim, quoniam Dominus noster resurrexit, nos quoque post eum, in suo quaque ordine resurrekturos. Huc pertinent etiam Christi uerba: Ego sum Resurrectio & Vita, & c.

Rom. 8.

2. Cor. 4.

1. Cor. 15.

Ioan. 11.

Quid uerò profuisset nobis miseris Incarnatio Christi & Mors: si non ipse morte sua temporaria aeternam deuicif-

deniciffet mortem, infernum destruxiffet, & Satana
 preftatem pijs confregiffet? Promiffit itaque hoc fe fu-
 turum. De manu mortis, inquit, liberabo eos, de mor- Ofce 13.
 te redimam eos. Ero mors tua o mors: morsus tuus ero
 inferne. Quod autem promiffit, hoc ipfum & praftitit:
 ficut in Zacharia dicitur: Tu quoque in fanguine testa- Zach. 9.
 menti tui emiffi vinctos tuos de lacu. Et S. Paulus 1. Cor. 15.
 morti infultans, ait: Vbi est mors victoria tua? Vbi est
 mors stimulus tuus? Deo autem gratias, qui dedit no-
 bis victoriam, per Dominum noftrum Iefum Chriftum.

ARTICVLVS VI.

Ascendit ad caelos, fedit ad dexteram Dei patris
 omnipotentis.

O Summam naturae humanae dignitatem, quam in
 feipfo Dei filius caelo intulit, & ad dexteram Dei
 patris collocavit: unde nobis fpeces indubitata ostenfa
 est, carnem noftram vtcunque ex feipfa vilem & mife-
 ram, ex dignitate tamen Chrifti olim in caelo collocan-
 dam. Ob id enim ipfum vilitatem carnis noftra no hor-
 ruit in feipfo, vt in nobis quoque eandem ad immenfam
 claritatem & incorruptibilitatem commutaret: no, que
 hic humi reptantes vermiculi, vitam nouam in corpore Philip. 3.
 fimul & anima fperaremus. Qui reformabit, inquit
 Apoftolus, corpus humilitatis noftrae, configuratū cor-
 poris claritatis fuae: fecundum operationem virtutis fuae.
 Itaque carnem noftram in feipfo caelo inuexit, ne quis
 dubitare poffet, olim nos eo peruenturos, quod caput no-
 ftrum penetravit. Non erit expers futura gloria caro
 noftra, non exul a cali patria: cuius primitias iam nunc
 in caelo Chriftus dedicavit in feipfo. Proinde hac fpe in
 futurum fulcit animos noftros Chrifti in calum. Ascen-
 fo, vt fperemus nos eo fecuturos: vt perpetuo fimus

X +

membra

Micha. 2. membra cum capite, ministri cum Domino & Duce nostro. Ideo in Michaa scriptum est: Ascendet iter pandens ante eos: diuident, & transibunt portam, & ingredientur per eam: & transibit Rex eorum coram eis, & Dominus in capite eorum. Et Apostolus Paulus dicit: Conresuscitauit nos, & confedere fecit in caelestibus Christo Iesu. Quia enim fide certa, quod futurum est, iam tenemus: confedere, sine simul sedere nos dixit in caelestibus, licet adhuc in hoc mundi saelo degentes.

Deinde hanc quotidie ex Christi ascensione consolationem accipimus: quod ex S. Scriptura didicimus eum coram Patre suo Aduocatum agere. quod equidem magnam nobis parit securitatem, aduersus omnia Satanae terri culamenta: praesertim, cum magnitudo peccati nos premit, & grauitas ira Dei. Ascendit namque in caelum: ut proprio Mediatoris & summi Sacerdotis officio in vero suo templo fungens, intercedat pro nobis apud aeternum Patrem: ac PATRONI & ADVOCATI munus obeat. Hinc Apostolus Paulus dicit: Introiit in ipsum caelum: ut appareat nunc vultui Dei pro nobis.

Hob. 9. Et iterum: Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus Iesus qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui & est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

Rom. 8. Et iterum: Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? Christus Iesus qui mortuus est, imò qui & resurrexit, qui & est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Et etiam Apostolus Ioannes, Filioli mei, inquit, haec scribit vobis, ut non peccetis. Sed & si quis peccauerit, Aduocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum iustum: & ipse est Propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Quia & Christus ad dexteram Patris sedens, inde nostras necessitates & misérias videt & adiuuat: nobisque in terra peregrinantibus, ad tuendam corporis & animae salutem, necessaria & vtilia subministrat.

Cogitemus

Cogitemus autem in Christo spectaculum nobis esse
 arbitrium: ut & nos animos nostros à terrenis curis ad
 celestis vite desiderium transferamus: & ut S. Pau- Coloss. 3.
 ad Colossenses scribit, quæ sursum sunt, queramus:
 ubi Christus est in dextera Dei sedes. quæ sursum sunt,
 sequamur: non quæ super terram. Ad hæc, abnegemus Matt. 10. 16.
 nosmetipsos: & tollamus crucem nostram, & Christum
 sequamur: ut cum eo, cui hic sæculo ministramus, in cœ- Rom. 8.
 lesti gloria conglorificemur. sicut ipse dicit: Si quis mihi Ioan. 12.
 ministrat, me sequatur: & ubi sum ego, illic & mini-
 strer meus erit. Si quis mihi ministraverit, honorificabit
 eum Pater meus.

ARTICVLVS VII.

Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.

Redimus Iesum Christum propter nos venturum
 iudicare viuos & mortuos: nimirum ut impiis
 æterno supplicio adiudicatis, pios à corporali morte, &
 aliis omnibus ærumnis & angustiis liberatos, in regnum
 suum cæleste euehat. Cùm dicturus est: Venite benedi- Math. 25.
 cti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à con-
 stitutione mundi.

Prinde, qui Christo insiti, Christo adharemus, hunc
 Adventum cum summo desiderio præstolabimur: le- Luc. 21.
 nantes (sicut Christus ipse in S. Euangelio docuit) ca-
 pta nostra, quoniam appropinquat redemptio nostra:
 & orantes, ut Deus pacis sanctificet nos per omnia, ut
 integer spiritus, & anima, & corpus, sine querela in 1. Theff. 5.
 aduenit, Domini nostri Iesu Christi conseruetur. Sit
 hoc semper votum nostrum: Cupio dissolui, & esse cum Philip. 1.
 Christo.

Credo in Spiritum sanctum.

Rom. 1. **H**ic est vnicus ille Spiritus sanctificationis, Patri
 & Filio per omnia equalis: natura sanctus, & ex
 se sanctificans omnia: extra quem nihil est sanctum, de
 quo propheta Dauid dicit: Et Spiritum sanctum non
 auferas à me. Est autem hoc opus Spiritu sancto pe-
 culiariter attributum, vt creatos à Patre, & per Fi-
 lium redemptos, virtute & gratia sua peccatorum re-
 missionem operans, sanctificet, & in nobis sanctificatio-
 nem conseruet: quamuis tota Trinitas inseparabiliter
 omnia in omnibus operari & efficere credatur.

1. Theff. 4. Quam stupenda sunt in nos miseruors vermiculos
 beneficia Domini: qui etiam Spiritum suum sanctum
 dedit in nobis? Ipse in nobis habitans, corda nostra vr-
 etione sua imbuendo, & intellectum nostrum illuminan-
 do, diuina voluntatis & agnitionis nos capaces reddit.
 Et de Christo testimonium exhibens, & adoptionem fi-
 liorum in nobis contestans, fiduciam nostram in Deum
 erigit: vt per eum clamemus, Abba, Pater. Nec solius
 fiduciam interpellandi ad Patrem nobis prabet, sed &

Gal. 4. que vtiliter petere debeamus, ipse suggerit. Hic ille Pa-
 tracetus est, id est, Consolator: qui consolatur nos in
 omni tribulatione nostra: Spiritus veritatis, qui docet

Psal. 50. omnem veritatem: Spiritus reclus, qui deducit nos in
 viam reclusam ad cali regnum, vt non deslectamus à di-
 uina voluntate: Spiritus principalis, qui confirmat nos,

Rom. 8. vt nullis perturbationibus à Christo separari valea-
 mus, sed in omnibus operibus bonis, siue lata contingant
 siue tristia, stabiles facit: qui adiuuat infirmitatem no-
 stram: in quo ob signati sumus ad diem redemptionis. Et
 quanquam diuersis appelletur nominibus, secundum di-
 uersas

Gal. 4.
Ephel. 4.

operas operationes suas: tamen idem est Spiritus, om-
ni operans in omnibus.

Hunc indefinenter invocare debemus, deuotissimis ^{1. Cor. 12,}
scilicet verbis: Veni sancte Spiritus, & emitte cœlitus lu-
cis tue radium. Veni Pater pauperum, veni dator mu-
nerum, veni lumen cordium. Consolator optime, dulcis
hospes animæ, dulce refrigerium. In labore requies, in
aestu temperies, in fletu solatium. O lux beatissima, re-
ple cordis intima tuorum fidelium.

ARTICVLVS IX.

Sanctam Ecclesiam Catholicam: Sanctorum Com-
munionem.

Ecclesia nomine complectimur omnem cœtum eorum,
qui à primo electo vsque ad nouissimum, Deo per fi-
dem adhaerent. Qui partim adhuc in mundo peregri-
nantes, & cum variis huius vitæ arumnis colluctantes,
duram militiam sub spe cœrona percipienda sustinent:
partim verò ex tribulationibus huius seculi iam enase-
runt: & accepta iustitiæ corona, cum Deo regnant in
gloria. Hæc Ecclesia, Dei peculiū est: hæc Dei familia:
ad quam solam omnia Domini beneficia pertinent, quæ
conferre ad salutem possunt: ita, vt extra hanc familiam
existens, de beneficiis quæ Deus redimendo humano ge-
neri per Filium impendit, nequaquam communicet.

Ad hanc beatam Societatem, quæ Apostolos & Pro-
phetas, quæ tot Martyres & Virgines, tot animas Deo
claras complectitur: nos quoque ex gentibus vocare di-
gnata est Dei benignitas. Sicut Apost. Paulus scribit
ad Ephesios, dicens: Eratis illo in tempore sine Christo, Eph. 2.
alienati à conuersatione Israël, & hospites testamento-
rum, promissionis spem non habentes, & sine Deo in hoc
mundo

mundo. Nunc autem in Christo Iesu, vos qui eratis
 aliquando longè, facti estis prope in sanguine Christi.
 Ergo iam non estis Hospites & aduene: sed estis Cives
 sanctorum & Domestici Dei. Hæc est illa Ecclesia, fi-
 delium congregatio, à solis ortu vsque ad occasum lau-
 dans nomè Domini, in vno spiritu, fide & doctrina, per
 vinculum charitatis conglutinata: cui mundanda et
 sanctificanda, filius Dei semetipsum impendit: quam
 sanguine suo, nullum habens peccatum, ab omni redemit
 peccato: quam in manibus suis descriptã habet: quam
 tanquam pupillam oculi sui obseruat: quam aduersus
 inferorum portas inuiolabilem obfirmavit: cui tanquam
 reliquo corporis opificio caput, vitam suam infundit: ce-
 rere omnium mēbrorum, qua iam eius beneficio in vnum
 corpus coaluerunt, supremum Caput. Quæ, quòd ab ini-
 tio semper durauerit eadem, & omnes orbis terminos
 amplitudine sua amplexa sit: rectè CATHOLI-
 CA, id est, vniuersalis appellatur. Huius societati
 pars est & illa, qua in celis semper, ex quo condita est,
 cohesit Deo: nec vllum sui casus malum experta est.
 Hæc in sanctis Angelis beata persistit: & sua parti
 peregrinanti, sicut oportet, opitulatur: quia vtraque
 vna erit consortio aternitatis, & nunc vna est vinculo
 charitatis.

Est autem Ecclesia, Sanctorum qui in celo, & qui in
 terra sunt, inter se Communio & Societas. Quos per
 vnius fidei professionem, & similem Sacramentorum
 usum, arētissimo charitatis vinculo, cum capite Chri-
 sto, & inter se inuicem, velut corporis eius mystici mem-
 bra, vnius Spiritus sanctus coniungit. Etenim in vno
 Spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus, siue
 Iudæi, siue Gentiles, siue serui, siue liberi: & omnes in
 vno Spiritu potati sumus. Inter quos velut vnius cor-
 poris

Psal. 112.

Ephes. 5.

Esa. 49.

Zach. 2.

Matt. 16.

August. in
 Ench. ad
 Laur. cap.
 16.

1. Cor. 12.

ipsa membra, rerum omnium est Communio: qui bona Gal. 6.
 inique, secunda & aduersa inuicem ferimus: alij alio-
 rum curam gerimus, & onus sustinemus. Summam
 omnium curam Christus gerit: ad quem defensio nostri
 carnis consanguinitatis pertinet. Assumpta quippe carne
 nostra, humanam Naturam sibi eterno foedere copula-
 uit: & factus est frater noster, os ex ossibus nostris, & Ephes. 5.
 caro de carne nostra. Qui etiam ut coniunctior nobis Osee 2.
 ferret, desponsauit nos sibi in sempiternum, in iustitia
 & iudicio, & in misericordia, & in miserationibus. Et
 desponsauit nos sibi in fide. Vnde passim Christus in dini-
 nis literis se Sponsam, et populum suum Sponsam voca-
 re voluit. Nec sunt inuenta aequè dulcia nomina, quibus
 Verbi (id est, Christi) Animaq; dulces ad inuicem ex-
 primerentur affectus, quemadmodum Sponsus &
 Sponsa: quippe quibus omnia communia sunt, nil pro-
 prium, nil à se diuisum habentibus. Vna utriusque ha-
 reditas, vna domus, vna mensa, vnus thorus, vna etiam
 caro. Prodiit itaque Christus humana carne vestitus, Psal. 18.
 tanquam Sponsus de thalamo intemeratae Virginis, & Eph. 5.
 coniunctus est Ecclesiae: & facti sunt duo in carne vna.
 Vnde & omnia cum eo communia habemus. Christus
 habet omnia bona, & summum Bonum, Beatitudinem
 videlicet sempiternam: ad nos verò spectabant omnia
 mala, peccata omnia, infelicitas summa, & summum
 malum: nempe Damnatio aeterna, qua omnia Chri-
 stum se suscepit. O felicem commutationem: o beni-
 gnam Christi communicationem. Commutat nobiscum
 Christus, nobisq; communicat sua bona: suam gratiam
 & iustitiam pro nostris peccatis: suam vitam pro no-
 stra morte: suum calum pro nostris miseriis & aeterna
 damnatione: ac nos iustos, acceptos, saluosque facit per
 suam. Cantate Dño, quoniam magnificè fecit: annūciate Esa. 12.
 hoc

Esa. 61.

hoc in vniuersa terra. Exulta & lauda habitatio Sion: quia magnus in medio tui sanctus Israël. Gaudens gaudebo in Domino: & exultabit anima mea in Deo meo.

Ephes. 5.

Quia induit me vestimentis salutis: & indumento m-
stituta circumdedit me, quasi sponsum decoratum corona,
& quasi sponsum ornatum monilibus suis. Ergo quoniam
caro nostra Christus est, quandiu in hac lachrymarum
ualle degimus, pro nobis sollicitus est, nostriq. curā assi-
duē gerit: quoniā nemo carnē suam vnquam odio habuit.

1. Cor. 12.

Denique filij Ecclesia huius non aliter alij aliorum
curam gerunt, atque membra hæc nostra in naturali
nostro corpore sibi mutuo inseruiunt & opitulantur: &
vt Apostolus ait, inuicem alia pro aliis eandem solici-
tudinem gerunt: præsertim prius ille coetus animarum
sanctarum: Patriarchas dico, Prophetas, Apostolos,
Martyres, aliōsque pios nunc in cœlestibus degentes:
qui vitæ piæ in corporibus acta, meruerunt adscisci in

Sopho. 3.

Angelorum consortium, nec ultra timent malum. Hi
multo magis nunc pro nobis solliciti sunt: quia charitas
nunquam excidit, sicut S. Paulus scribit Corinthiis.

1. Cor. 13.

Hæc est illa piorum Societas, seu potius Fraternitas,
de qua Psalmista canit: Particeps ego sum omnium ti-
mentium te, & custodientium mandata tua.

Psal. 118.

Est ergo hic Articulus de Ecclesia & Sanctorum
communionem, consolatione plenus: præcipuè in gradibus
afflictionibus & tentationibus. Etsi enim pij videantur
in hoc mundo abiecti planè: tamen sunt ciues sanctorum,
vt ante dictum est, & domestici Dei: qui apud Zacha-
riam dicit: Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi
mei. Consuefaciendus itaque est animus, vt in omnibus
rebus tristibus, protinus in Deum oculos intendat: cogi-
tans vniuersam Ecclesiam, hoc est, omnes pios, siue iam
exutos corpore, siue adhuc in carne existentes, pro nobis
sollicitos

Ephes. 2.

Zach. 2.

peccatorum
in eum. I-
fert exim-
num suorum
impensum
benignitas
et de ad-
cauendum
nemq. su-
auserat
promissa
hæc comm-

factos esse: & S. Angelos, atque etiam Filium Dei,
nam nostri agere, nobisq; opitulari.

ARTICVLVS X.

Remissionem peccatorum.

Omnes peccauerunt, ait Apostolus, & egent glo- Rom. 3.
ria Dei. Proinde peccato praecipati, conuerta-
mur ad hunc articulum, de Remissione peccatorum. quo
admonemur hanc esse certam & firmam Prophetarum
& Apostolorum, imò ipsius filij Dei Doctrinam, quod
his qui peccauerunt paenitentibus aditus pateat ad re-
missionem peccatorum consequendam, in nomine Iesu
Christi, id quod multa magnorum peccatorum testan-
tur exempla.

Cum mortui essemus in peccatis, misit Deus filium Esa. 53.
suum, & imponens super eum omnes iniquitates, in
mortem eum tradidit: ut poenam, quam peccata nostra
conmeruerant, ipse sustineret: & moriens iustus pro in-
iustis, nocentium debita innocens ipse exolveret. Ephes. 2.
Quem Acto. 10.
a morte resuscitans Deus, nos simul cum illo viuificauit. 1. Ioan. 2.
cui testimonium omnes Prophetae perhibent, remissionem
peccatorum accipere per nomen eius, omnes qui credunt
in eum. Sed ut haec Christi Iesu gratia consolatione ad-
fert eximiam de peccato contristatis, & sub onere crimi-
num suorum gementibus: ita duri cordis hominibus &
impoenitentibus parum est utilis: nisi quod ex ipsis suscipiet
benignus Dominus, si ante vita finem auersi a peccatis,
et de admissis dolentes ad Dominum conuersi fuerint. Sed
cauendum, ne quis spe longioris vita deceptus conuersio-
nem, suam differens, morte praeventus, sine poenitentia
auferatur: & remissionem peccatorum in sanguine Christi
promissam ex propria negligentia non capiat. Eccles. 9.
Ne tar-
dius conuertatur ad Dominum: ait Scriptura.

Igitur

Psal. 122.

Igitur peccatorū pondere pressi, toto corde ad Deum conuersi, pœnitentiã agamus, dicentes cum Prophetia Dauid: Sicut oculi seruorum in manibus dominorū suorum: & sicut oculi ancille in manibus domine suã: ita oculi nostrī ad Dominum Deum nostrum, donec mereatur nostrī. Miserere nostrī Domina, miserere nostrī quia multum repleti sumus despectiōe.

August. de
Fide &
Symb. cap.
10.

Sed obseruanda est præclara D. Augustini sententia: Credendum, inquit, omnino, nullo modo ignoscēdis, quæ peccamus, si nos inexorabiles ad ignoscēda peccata fuerimus. Conuenit hæc sententia cum Parabola Christi, de Rege, & duobus seruis debitoribus: quæ extat Matth. xviii. Et cum iis Christi Iesu verbis, quæ sunt apud eundem Mattheum Cap. vi. Si dimiseritis hominibus peccata eorum: dimittet & vobis Pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus: nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.

ARTICVLVS XI.

Carnis Resurrectionem.

1. Cor. 15.

Credimus secundum Scripturas in virtute Dei per Spiritum eius, etiam hæc nostra corpora ad vitam esse resuscitanda: & alibi, tam bonos quam malos, non in anima solū: sed etiã in carne victuros. Nec in alia carne, sed in ea ipsa, quã nascentes acceperunt, & quam super terram viuentes circumtulērunt. Ideo S. Paulus hanc ipsam visibilem carnem, eadem prorsus secundam substantiam, mutatam autem secundum qualitatem, tanquam digito demonstrans, reuicturam ait: Oportet, inquit, corruptibile hoc, induere incorruptionem: & mortale hoc, induere immortalitatem. Queris autem, quomodo corpora, vbi computruerunt, aut à vermibus excelsa sunt, restituentur ad vitam integra? Deus faciet in ope-

operatione virtutis suae. Qui pro sua omnipotentia
 videre potuit corpora cum non essent, idem post corru-
 tionem poterit in eadem substantia, & qualitate qui-
 bus meliore, restaurare ad immortalitatem eadem cor-
 pora. Tu in Creatore omnipotente, alicuius rei possibi-
 litate quæris apud quæ nihil impossibile est? Attamen
 oppositio rationis humane satisfacit abunde idẽ Apo-
 stolum: Insuper, tu quod seminas non vivificatur, nisi
 prius moriatur. Et quod seminas, non corpus quod futu-
 rum est, seminas, sed nudũ granũ, vti puta, tritici aut ali-
 cuius ceterorũ. Deus autẽ dat illi corpus sicut vult: &
 vivificat, seminũ propriũ corpus. Tẽpus futura Resurre-
 ctionis sibi soli cognitũ, nobis incertum esse voluit Deus:
 Medũ tamen resurgendi, ad consolationẽ nobis ostẽdere
 per Apostolũ suũ Paulum dignatus est, quẽ ille descri-
 psit in priorẽ Epistola ad Thessalonicenses, Cap. IIII.

Luc. 1.

1. Cor. 15.

Porro Resurrectionis spes magnum semper fuit sola-
 tio omnibus piis, in medijs tribulationibus. Vnde Ter-
 tullianus dicit: Fiduciam Christianorum esse Resurre-
 ctionem mortuorum. Exemplo est patientissimus Iob tor-
 mentorum victor, & testa radens putida carnis saniem:
 non tamẽ miseras suas Resurrectionis spe & veritate so-
 latur. Scio, inquit, quod Redemptor meus vivit, & no-
 strum die de terra surrecturus sum, & rursus circum-
 dabo pelle mea, & in carne mea videbo Deum: quem
 visurus sum ego ipse, & oculi mei cõspecturi sunt, & non
 alienus. Reposita est hac spes mea in sinu v. o. Quid hac
 propheta manifestius? Nullus tã aperte post Christum
 quã iste ante Christum, de Resurrectione loquitur.
 Atque ex fiducia resurgendi, contemnit presentia, sola-
 tur futurorum: quando omnis caro videbit salutare Dei.
 Exemplo quoq; sunt fortissimi illi Machabei fratres: qui
 crudelissima perferentes supplicia, in ipsis tormentis spe

Tertul. de Resurrectione carnis.

Iob 19.

Hieron. aduersus Ioa. Epist. Hierosol. Esa. 40. 1. Mach. 7.

X Resurre-

Resurrectionis sese solati sunt. Quorum tertius linguam postulatam abscindendam cito protulit, & manus constanter extendit. Et tanquam nihil ducens cruciatu, cum fiducia ait: E caelo ista possideo: & propter Dei leges, nunc haec ipsa despicio: quoniam ab ipso me ea recepturum spero. De hac resurrectione in Esaiam manifestissimum est vaticinium: quo nihil dilucidius & dulcius potest: *Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent. Expergiscimini & laudate, qui habitatis in pulvere: quia ros lucis (ò Deus) ros tuus. Expergiscimini,* inquit, *Mors in diuinis literis somnus dicitur: propter futuram Resurrectionem, ceu quandam è somno excitationem & experrectionem: ideo expergisci & euigilare iubentur.* Sicut in Daniele dicitur: *In tempore illo saluabitur populus tuus, omnis qui inuictus fuerit scriptus in libro.* Et multi de his qui dormiunt in terra puluere euigilabunt, &c. ut intelligas per dormientium quietem, morte non esse perpetuam: quae somni vice inuitur ad tempus. Queniam modum autem rore genitalia omnia terrarum semina suscitantur: ita quoque corporis nostri cineres ac faeculae, pinguedine caelestis roris exuberabunt: & accepto humore vitali, in compagem suam membrorum nostrorum habitus reformabuntur.

Esa. 26.

Dan. 12.

Ioan. 11.
Acto. 7.Ambrosii de
fide Resur-
rectionis.

Ezech. 37.

In Ezechiele quoque illustris extat *Visio de Resurrectione mortuorum: & clarissima prophetica Visio interpretatio, ad hunc modum: Hec dicit Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris populus meus: & inducam vos in terram Israel. Et scietis quia ego Dominus, cum aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris populus meus: & dederò spiritum meum in vobis, & vixeritis. Et requiescere vos faciam super humum vestram: & scietis quia ego Dominus locutus sum, et feci, ait Dominus Deus.*

Ergo

Ergo in omnibus rebus acerbis, quaecunque ille sunt, referim in morbis, animum futura Resurrectione obprobriamus: illud Apostoli Pauli in memoria habemus, Saluatorem expectamus, Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae, configuratum corpori claritatis suae, secundum operationem qua etiam possit subiicere sibi omnia. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum. Sic pius ille Lazarus, cuius laus est in Euangelio, praeterquam quod scatebat ulceribus & pure, dotoribusque, acerrimis cruciabatur, etiam fame extrema conficiebatur. In his autem, & reliquis vita praesentis arumnis, se sustentabat consolatione & spe futura Resurrectionis & Vita aeterna. Unde & mortuus, per angelos in sinum Abrahae transfertur, ad dulcissimam consuetudinem Dei, & beatorum, quem qui imitantur, habebunt & ipsi Deum Custodem & Defensorem: & post hanc vitam ab angelis transferentur in sinum Abrahae, & in omnem aeternitatem Dei conspectu fruuntur. Sicut Christus in Ioanne dicit. Oves meae vocem meam audiunt, & sequuntur me: & ego vitam aeternam do eis, & non peribunt in aeternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Promittit hoc loco Christus se servaturum Ecclesiam & singulos pios, dum curriculum vitae huius ad metam pervenerit: & ubi decedendum erit, vult ipse nobis quoque adesse, & animam emigrantem de corpore transferre ad vitam sempiternam. sicut alio loco dicit: Vado parare vobis locum. Et si abiero, & preparavero vobis locum: iterum venio, & accipiam vos ad meipsum, ut ubi ego sum, & vos sitis. Proinde tamen si per unam cum corpore, propter peccatum originis, deponunt hoc corpus tabernaculum, ac in sepulchris tabescunt: tamen illa dissolutio corporum non est exitium:

¶ 2 quiescunt

Philip. 3.

Matt. 13.
Luc. 16.

Ioan. 10.

Ioan. 14.

2. Thef. 4.

quiescunt in sepulchris tanquam cubilibus suis, expectantes auroram latissimi diei, quo filius Dei per Archangeli tubam euocabit eos e monumentis, ac restituet Vitam & Immortalitatem.

ARTICVLVS XII.

Et vitam æternam.

EXpauescit natura humana, & dolet in amissione corporis sui: quem mœrorem mitigat fides nostra, indubitata corporis restitutionem sub multo meliore conditione repromittens, & Vitam æternam ostendit: in qua erit felicitas & beatitudo æterna, & Vita in corpore simul & anima nunquam finienda. Tunc corpus ab omni corruptione & mortalitate liberum, non famem sentiet, non sitim, non æstum, non frigus, non morbum aut vllum dolorem. Anima sine desiderio mortalis, & sine mœrore viuet: & erunt homines plane ut Angeli, indigentia omnis expertes, & omnis felicitatis compotes. Sicut in Apocalypsi dicitur: Non esuriunt, neque sitient amplius, nec cadet super illos sol, neq. vllus æstus: quoniam agnus qui in medio throni est, reget illos, & deducet eos ad vite fontes aquarum: & absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum. Et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, nec dolor erit ultra, que prima abierunt.

Matt. 22.

Apoc. 7. 11.

32.

Vicissim autem impij viuent quidem, & immortalitatem obtinebunt: sed propter continuos cruciatus, & indefinita supplicia, que sine respiratione sustinebunt, eorum misera viuacitas, & molesta immortalitas, non vita sed mors, & mors secunda & æterna nuncupatur. Torquebuntur enim igne inextinguibili: & vermis morsum sustinebunt non morientis: ipsi miserabiliter mori, ad solos cruciatus viuaces.

Apoc. 21.

Eia. 66.

Inquit

ingite ad Dominum Deum nostrum ex toto corde con-
 amur: ad eum suspiramus, cum Davide propheta
 licentes: Quam magna multitudo dulcedinis tue Do-
 mine: quam abscondisti: timentibus te. Quemadmodum
 desiderat cervinus ad fontes aquarum: ita desiderat ani-
 ma mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad Deum fontem
 vivum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Nihil
 sit tam molestum aut amarum, quod non rerum coele-
 stium nobis et Vita aeterna contemplatione dulcescat. In
 illa namque Vita optatissimam quietem adipiscemur:
 atque aeternis ac nunquam desituris bonis satiabimur:
 in qua quid non sit, quam quid sit, facilius possumus
 dicere. Non est ibi mors, non est ibi luctus, non est ibi
 lassitudo, non est infirmitas, non est fames, nulla si-
 tus, nullus aestus, nulla corruptio, nulla indigentia, nulla
 miseria. Ecce quid ibi non sit. Quid autem ibi sit nos-
 se nunc? Hoc nec oculus vidit, nec auris audivit: nec in
 cor hominis ascendit, quae preparavit Deus iis qui
 diligunt illum.

Ioc. 2.
 Psal. 30.
 Psal. 41.

Psal. 16.
 August. de
 Symb. ad
 Catech. lib. 3
 cap. 11.

Esa. 64.
 1. Cor. 2.

D. Augustini Episcopi, ab Symboli Apostolici fide
 Admonitio & Consolatio.

CAPVT
 IIII.

Quisquis itaque fideliter credit, & hanc professio-
 nem Fidei sua, in qua remittitur omnia peccata,
 indubitanter tenet atque amplectitur, praeparet volun-
 tatem suam voluntati Dei: ut si eum post baptismum di-
 gnatus fuerit in hac vita aliquantulum detinere, ista
 non quiescat orare & dicere: ADIVTOR MEVS ESTO,
 NE DERELINQVAS ME DOMINE. Si autem dignatus
 fuerit liberum & ab omni fece peccati mundatum ad se vo-
 care, incunctanter ac sine tristitia pergat ad eum, cum
 quo, & per quem incipiat & ipse regnare: nec vehiculum
 mortis timeat, in quo prior ascendit ipse, qui vocat, Iesus.

August. de
 Symb. ad
 Cate. lib. 3.
 cap. 10.

Psal. 26.

T 3

Christus

Christus. Sicut enim ipsum resurgendo perduxit ad Patrem: ita & te illi per resurrectionem representant. Quia ut te inuideret ad celum, ad terram descendit: sed non deseruit celum.

VERBA HANANI PROPH. AD ASA
REGEM IVDÆ.

I I. Paralipom. XVI.

OCuli Domini contemplantur uniuersam terram, & præbent fortitudinem his qui corde perfide credunt in eum.

CONSOL. EX ORAT. DOMINICA.

Quàm efficax sit apud Deum Oratio: & unde ei hæc efficacia.

CAPVT
IIII.

Psal. 146.
Luc. 12.

Quàm sit efficax apud Deum Oratio, multis ac præclaris utriusq. Testamenti exemplis declaratur. Si causas huius rei quarimus: in promptu sunt. Prima est, naturalis illa & incõprehensibilis Dei BONITAS. Hac miseris nostris tangitur: hac iumentis etiam dat escam ipsorum, & pullis cornuorum inuocantibus eum. Altera est, illius DILECTIO: qua & ipsa immensa est & infinita. Hanc si addamus naturali illi Bonitati, facile apparebit, quid apud eum possit affectuum oratio. Præterquam enim quod summè bonus est: etiã supra modum nos diligit. Unde fit, ut anima condonabilia petenti nihil negare possit. Tertia est, illius PRÆCEPTO de orando adiuncta PROMISSIO. Nam qui optimus est, quique impensè nos diligit, orare nos iussit: operumque suam pollicitus est.

Psalmo XLIX. Inuoca me in die tribulationis: erua me, & honorificabis me.

Psal. XC. Clamauit ad me, & exaudiam eum: cum ipse fuerit in

in tribulatione: eripiam eum & glorificabo eum.

Esaia: LXV. Eritq; antequam clamet, ego exaudiam: illuc illis loquentibus, ego audiam.

Matthæi VII. Petite, & dabitur vobis: querite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis.

Marci XI. Dico vobis, omnia quaecunque orantes petitis, credite quia accipietis, & enesient vobis.

Ioannis XVI. Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.

Oportet autē fidem adhibere firmissimam Promissis Rom. 10.
diuinis. Siquidem primus ad orationem nos incitās sti-

mulus, est nostra i. Deum fides: quam spes & charitas, induit a vera fidei comites, fulciūt. Vt sciamus omnia

bona tanquam ex suo fonte à Deo petenda esse: simulq;

spereamus, ea ipsa Dei bona in hoc ab eo parata esse, ut nostris utilitatibus inserviant: sicq; accensi charitate

in Deum, cum fiducia accedentes ad thronum gratia eius, petamus nobis necessaria: scientes, nos diuitem &

benignum habere Dominum. Cum autem in verbis suis Heb. 4.
fidelis sit & verax Dominus: utiq; ritè orantibus iam Psal. 144.

ex promissione sua existit debitor. Et cum ad præstandum, quod promittit, abundet, ita ut ad opitulandum nec desit facultas, & prompta semper adsit voluntas: ple-

nam utique salutem Orationis beneficio impetrare li-

cet, ut fiat quod scriptum est: Omnis qui inuocauerit Ioc. 1.
nomen Domini, saluus erit. Ideo Proph. David ait: Prope est Dominus omnibus inuocantibus eū: omnibus inuo-

cantibus cum in veritate. Voluntatē timentiu se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

Septem petitionum Orationis Dominicæ, ad corroborandum ægroti animum, Expositio.

Beneficentiā suā Deus multis modis in nos ostendit. CAP. V.
Qui: cum nō essemus, fecit nos: cum ex culpa nostra

Cyprian. de
Oratione
Dominica.
Luc. II.

perissemus, refecit & redemit nos: sanctificans & maniens nos Spiritu suo, cuius opitulatione in accepta salutaria monita, quibus nos ad salutem acquirendam ac tuendam instruere dignatus est, etiam orandi modum dedit. Qui solus nouit bona dona dare petentibus se, idem quid petere debeamus, nos erudire uoluit, ut sui beneficij esset totum quod sumus & possumus: a quo non solum corpus & animam accepimus, sed quocumque ad tuendam corporis & anime salutem necessaria & utilia sunt, de eiusdem Bonitatis fonte etiam habuimus: nihil non quod salubriter postulamus, dum oratione Filij apud Patrem utimur, sine repulsa impetrantes. Sic ergo, inquit, vos orabitis. Matthæi VI.

PATER NOSTER, QUI ES IN CAELIS.

Idem.

Homo nouus renatus, & Deo suo per gratiam creatus, PATER, primo loco dicit: quia filius esse iam cepit. Quod nomen nemo nostrum in oratione auderet attingere: nisi Christus nobis sic permisisset orare. Statim autem nos benignitatis Dei admonet, & fiduciam nostram in Deum attollit Patris appellatio. Qui curam patris adimplet in nobis: & omnia parentis officia & curas affatim exequitur. Nouerunt carnales parentes dilectionem impensè exhibere filiis suis: quid ergo nobis neget Deus, qui iam hoc ipsum dedit, ut sit Pater noster? Et affectu illo, quem indidit Deus parentum pectoribus erga liberos suos, declarat animam suam erga nos: qui tamen ardentior est, & longè uehementior, quam quorumcunque hominum. Sicut Esaias XLIX. & Luca XI. clarè dicitur. Et quia hic in Exordio dicimus. QUI ES IN CAELIS: admonemur Patrem nostrum, non esse terrenum, infirmum, aut corruptibilem hominem,

Psal. 88.
Hester. 13.

hanciem, sed calorum Dominum: cuius sunt caeli & terra
 in cuius ditione cuncta sunt posita: qui iuuare vult,
 Pater noster est: & iuuare potest, quia in calis est
 Dominus & Rex omnipotens. Qui quia omnes nostras
 necessitates ex alto respicit: hoc ipsum corda nostra mi-
 sericordie exhilarare, animum eleuare, & fiduciam nostram
 suscitare & adaugere debet. Pari modo admonemur,
 quo animo terre huius incolatum ferre debemus. Nam
 si Pater noster in calis est: certe Patria nostra non terra,
 sed caelum est. Itaque non res terrenas, sed caelestem illam
 hereditatem inquirere debemus: ad eam anhelare &
 suspirare: dicentes cum regio illo Propheta: Quando ve-
 niam, & apparebo ante faciem Dei? Simulq; afflictio-
 nes huius temporis patienter ferre discemus: quippe qua-
 non sunt condigna ad futuram gloriam qua reuelabi-
 tur in nobis.

Coloss. 3.
1. Pet. 1.

Psal. 41.

Rom. 8.

PETITIO I.

Sanctificetur nomen tuum.

Quoniam honorum filiorum est, ante omnia patris
 honorem & gloriam querere: ideo & nos primo
 loco petimus, ut nomen eius sanctum per vniuersas orbis
 nationes inclarescat: ut iusto honore ab omnibus homi-
 nibus colatur et suscipiatur. Vis ergo ut & per te, quod
 equum est, maxime sanctificetur Dei Nomen? Con-
 templare Dei incomprehensibilem Bonitatem & Ma-
 gnitatem: quia & nouit pios de tentatione eripere: nec
 patitur nos tentari supra id quod possumus, sed facit
 ut cum tentatione pronentum, ut possumus sustinere.
 Da gloriam Deo: & per patientiam in aduersis, Do-
 minum Iesum Christum sanctifica in corde tuo, com-
 municans eiusdem Iesu Christi D. N. passiombus, ut
 & reuelatione gloria eius gaudeas exultans. Sic ex-
 emplar

T 5

Iob. 1.
1. Pet. 4.Ioan. 10.
Rom. 16.

emplar illud omnis patientia, S. Iob, in omnibus afflictionibus suis, ait: Sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Commenda & fidei Creatori animam tuam: certus quod non rapiet eam quisquam de manu eius, qui etiam conteret Satanam sub pedibus tuis velociter.

PETITIO II.

Adueniat regnum tuum.

Coloss. 1.

Matth. 25.

Esa. 32.

1. Cor. 5.

Vere felicitas est summa, summum sibi vendicare posse Regem & Dominum: Regem calorū & Dominum uniuersa terrae. Qui gratuita bonitate sua, et mundi huius nos regno selectos, cooptauit in Regnum suum, filij sui unigeniti Coheredes. Quocirca cum gaudio gratias agentes Deo patri, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij dilectionis suae, assiduis hoc ab eo precibus contendere debemus: ut quos pietate sua semel à peccati & Satana tyrannide ereptos, suoque Regno ascriptos esse voluit, Fide firmos, Spe robustos, Charitate feruidos, Christo adherentes, in sempiternum custodiat: quò ad Regnum illud maiestatis & gloria à Deo repromissum, Christi que sanguine acquisitum, perueniamus. Hoc est illud Regnum nobis ab origine mundi paratum: quod nos demum ab omnibus malis & sollicitudinibus, atq. item omnibus Satanae captiōibus & terriculamentis liberos, in sedem quietis reponit, sicut in Esaia dicitur: Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiducia, in requie opulenta: quod dum nominamus, pigere nos debet peregrinationis huius, & fluxarum rerum, quae in hoc mundo sunt: voluntatem autem bonam habere magis peregrinari ab hoc mundo, & praesentes esse ad Dñm.

Certè, ritè expensis multiplicibus mundi perturbationibus

nobis & pressuris, quis non hinc tanquã è mari tur-
 lentissimo, ad portum tranquillissimũ demigrare ge-^{1. Cor. 2.}
 rit: talibus fructurus bonis, que in cor hominis non as-
 cenderunt? Quis non cum S. Paulo dicat: Cupio dissol-^{Philip. 1.}
 ueri esse cum Christo? Et cum Davide Rege, Educ de
 custodia animam meam? O Regnum verè beatum. O ^{August. lib. Meditat. cap.}
 ciuitas sancta Hierusalem. Quam foelix anima mea, si ^{25.}
 intueri meruero gloriam tuam, beatitudinẽ tuam, pul-
 chritudinẽ tuam, portas & muros tuos, & plateas tuas,
 & mansiones tuas multas, nobilissimos ciues tuos, & for-
 tissimum Regem tuum, Dñm nostrũ in decore suo. Mu-
 riamque tui ex lapidibus pretiosis, porta tua ex mar-^{Apoc. 21.}
 garis optimis, platea tua ex auro purissimo: in quibus ^{Tob. 13.}
 iucundum ALLELVIA sine intermissione concinitur.

PETITIO III.

Fiat Voluntas tua, sicut in caelo, & in terra.

Omnipotens est Deus noster: & nemo potest resi-^{Hester. 13.}
 stere eius Voluntati: facitq; omnia que vult, in ca-^{Psal. 134.}
 lo & in terra. Itaq; nos de eius gratia eam nobis concedi
 oramus obedientia, qua voluntatem eius perfectè facia-
 mus in terra: ad exemplum nimirum celestium Spiri-
 tuum, Deo per omnia obtemperantium: vt voluntatem
 nostram per omnia ipsius voluntati submittamus. Ad
 quem modũ & David orabat, dices: Doce me facere vo-^{Psal. 142.}
 luntatẽ tuã, quia Deus meus es tu. Porro voluntas Dei
 plenam à nobis obedientiam requirit: qualis obedientia
 non solum faciendo qua placent Deo, sed etiam patiedo
 libenter, que minimè placent nobis, prestatur. Oran-^{Ephes. 5.}
 dam igitur equanimitatem & tolerantiam nobis diui-
 nitus dari: ne deficiamus in tribulationibus, ne irrite-
 mur aduersus Deum, & murmuremus: sed patien-
 ter feramus correptiones eius, quoties suam voluntatem
 in nobis:

in nobis operatur: scientes omnes seculi huius erummas, nobis ad probationem, non autem ad exitum immitti: & aeterno gloria pondere pensatum iri. Quam vero sumus Deo curae, verba Christi satis arguunt, dicentes: Nonne duo passeres asse vaneunt, & vnus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro? vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt. Nec proprio suo pepercit Deus, sed voluit eum omni genere afflictionum exerceri propter nos: quare non mirabimur, si & nos, filij saltem adoptiui, etiam affligamur. Et firma sit S. Pauli sententia: Quos praesciuit, & predestinauit conformes fieri imaginis Filij sui: ut sit ille primogenitus in multis fratribus.

2. Cor. 4.
Math. 10.

Rom. 8.

Math. 10.
Ioan. 15.

Math. 26.

Proinde quaecunque nobis obueniunt, bona vel mala, firmiter statuimus, a Deo nobis immitti: & afflicti sumus recordabimur verborum Christi: Non est discipulus super magistrum, nec seruus super dominum suum. Atque cum eodem Magistro & Domino nostro Iesu Christo dicemus ad Patrem nostrum celestem: Fiat voluntas tua. Non sicut ego volo, sed sicut tu.

PETITIO IIII.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Filij iuxta carnem geniti, a parentibus, si qua re opus habent, postulant: neque solliciti sunt de aliquo subsidio, nimirum prospiciente ipsis benignitate paterna. Cuiusmodi igitur nos per fidem & adoptionis gratiam filij Dei effecti sumus: merito ad Deum Patrem in omnibus necessitatibus nostris confugimus, omnemque sollicitudinem nostram in eum proicimus: quoniam ipsi cura est de nobis. Qui tam opulentus est, ut det escam omni canini: a quo proinde animalia pusilla cum magnis, omnia expectant, ut det illis escam in tempore. Qui tam beni-

Gal. 3.4.
Gal. 54.

1. Pet. 5.
Psal. 135.

Psal. 103.

est, ut etiā vilissima animalcula pascat: attestante
 propheta qui ait: Qui dat inuentis escam ipsorum, &
 is coruorum inuocantibus eum. Ideoq; Christus D.
 paulo postquam orationem hanc absoluisset, nolens
 solitudine d'urni victus torqueri: eode vitur ar-
 gumento, confirmans Patrem cœlestem tam opulentum,
 tam benignum, tam nostri amantem, cuiq; tantopere cu-
 ra sumus, non commissurum, ut cum passerulus etiam
 vagis, & coruis de victu prospiciat: cum lilia agri tan-
 to decore vestiat: nobis in filios cooptatis vestis desit au-
 culis. Quoniam autem constat nos duplicis esse substan-
 tia, & quamquamque proprio indigere sustentaculo,
 corpus corporali, animam spiritali: at verò animam
 partem esse nostri potior em: ideo spiritualem ac cœlestem
 alimoniam à benignitate Patris nostri cœlestis, potissi-
 mum optare debemus. Principio quidem Dei Verbum,
 ut in eo vivamus: quia non in solo pane vivit homo, sed
 in omni verbo quod procedit de ore Dei. Hinc in libro
 Sapientia dicitur: Non natiuitatis fructus pascunt ho-
 mines, sed sermo tuus hos qui in te crediderint, conser-
 uat. Deinde Christum ipsum anxie desiderare debe-
 mus: qui vnigenitus Dei filius, vita est largitor & al-
 ter, quem nobis de celo pater mittere dignatus est, fame
 pereuntibus: de quo quisquis ederit, non morietur in
 ætænum. Per hunc panem reniximus: per hunc alimur
 & aginamur, & adolescimus ad perfectum robur spi-
 ritus. Hic nobis quotidie trauciendus in anima visce-
 re quod sit, dum eum propter nos & nostram salutem
 hunc mundum de celo descendisse, carnem induisse,
 & in ara crucis immolatum, perpetuam generi huma-
 ni salutem attulisse, firma fide credimus, & grata men-
 ter recolimus: cuius quidem fiducia non dubitamus pro-
 priam nos habere patrem Deum: & post hanc vitam
 piè actam,

Psal. 145.

Matt. 6.

CONSIDERATE
CORVOS.
LUC. 12.Deut. 8.
Matt. 4.
Sap. 16.

Ioan. 6.

Eph. 4.

Vide Aug.
doct.
Christ. lib.
3. cap. 16.

Hieron. in
Matt.
August. su-
per Luc. ser.
28.

Idem Hom.
24. Et ad
Probam
Epist. 121.

Cyprian. de
Cena Do-
mini.

1. Cor. 11.
3. Reg. 19.
Iosue 5.
Exodi 3.

pie actam, Vitam in Christo habituros eternam. Est & Panis Spiritualis, anima cibus: Panis ille super substantialis, qui super omnes substantias est, & uniuersas superat creaturas: Eucharistia communicatio, & Sacramentum fidelium: cuius participes sunt omnes, qui uerantur in magna domo, qua est Ecclesia. Sicut autem panis communis, quem quotidie edimus, uita est corporis: ita Panis iste super substantialis, uita est anima & sanitas mentis. Hic Panis spiritualis, qui anima nostra fulcit substantiam, quò magis est necessarius & salutaris, eo ardentioribus uotis a Deo est expectendus. Huius autem, id est, hoc tempore, est necessarius Panis iste, non quidem ad huius temporis, sed ad futuram felicitatem consequendam. Nam Panem Angelorum, quem sub sacramento manducamus in terris, eundem sine Sacramento manifestius edemus in caelis, in mensa Patris nostri caelestis: qua Regni filios feliciter explebit perenni copia ueritatis aeternae: qua perfrui perfecta felicitas est, nesciens desiderium alterius rei, siue qua in caelis, siue qua in terris est. Quam ob rem sedulo nobis orandum, ut eo dignè utentes, corroboremur in huius mundi deserto, donec ad promissionis terram, uerò à Dei magnifica gloria lacte & melle manantem, perueniamus.

PETITIO V.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Luc. 12.

Debitorum nomine peccata significantur. Ideo in Luca dicitur: Dimitte nobis peccata nostra. Habet haec petitio commonitionem infirmitatis nostrae, quae miseriam nostram fatemur, & culpam agnoscimus: & gratia Dei atque misericordia nos indigere testamur: perentes

antes dimitti nobis debita nostra. Nostra sunt de-
 bita: Nos peccauimus: Dei est, misericordia: in quam
 nos omnem figere debemus. Ideo bene S. Augustinus
 ait: Vna spes, vna fiducia, vna firma promissio, Misericordia tua Domine. Nam & eadem haec petitio spe-
 ra fulcit cor nostrum: remissionem peccatorum indu-
 bitatam ostendens. Nequaquam enim Christus veniam
 delicti petere nos iussisset: nisi sciret, Patrem ad dan-
 dam eam semper promptum & paratum esse.

Misericordiam suam erga eos, qui peccauerunt, &
 agnoscunt delicta sua, Deus luculeis Promissionibus in
 Scripturis S. proposuit, incundis Parabolis adumbra-
 uit, & confirmauit Exemplis. Apud Ezechielem: Vi- Ezech. 33.
 no ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impij, sed ut
 conuertatur impius à via sua. Et in Euangelio clamat
 Christus: Venite ad me oēs qui laboratis & onerati Matt. 12.
 estis: & ego reficiam vos. Et ne quis de peccato conuersus
 ad Deum, repulsam vereatur, parabolā de filio post pa- Luc. 15.
 ternā substantia infamē dissipationē, ad patrem reuerso,
 & cum ingenti letitia suscepto: similiter de oue perditā
 & requisita: & de drachma reiuuenta, proponens: Sic
 erit, inquit, gaudium in celo super vno peccatore peni-
 tentiam agente: Praestitit fidelis Dominus quod promi-
 sit: & post multas iniquitates & impietates, MANAS- 1. Paral. 33.
 SEN: post aliena vxoris violationem, & mariti cadem, 2. Reg. 12.
Luc. 18.
 DAVIDEM recepit in gratiam: & post vnā vocem,
 compuncti cordis indicem, PVBLICANVM de templo in-
 domum suam miseratio Domini remisit iustificatum.
 Multa quoque peccatricis mulieris peccata, intra mo- Luc. 7.
 ram vnius conuiuij, omnia deterfit. Similiter & PAV- 1. Tim. 4.
 LVM, ex blasphemō & persecutore Ecclesie, insignem
 Apostolum & Euangelij praconem effecit: in iis exem-
 pli clementia suā proponens, ut ad similem spem venia
 erudi-

August.
 Conf. II. lib.
 10. cap. 32.

Cyprianus.

erudiret omnes, qui credituri sunt in vitam aeternam. Addidit autem Legem Christus, certa nos conditione constringens: ut sic nobis debita dimitti posset. secundum quod & ipsi debitoribus nostris dimittimus: scientes impetrari non posse, quod pro peccatis poscimus, nisi & ipsi circa debitores nostros paria fecerimus. Idcirco alio in loco dicit: In qua mensura mensueritis, in ea remetietur vobis. Et seruus qui post dimissum sibi à Domino omne debitum, conseruo suo noluit ipse dimittere, in carcerem relegatur, quia indulgere conseruo suo noluit: & id quod sibi à Domino indulsum fuerat, amisit. Qua adhuc fortius Christus in praeceptis suis maiore censura sua vigore proponit: Cum steteritis, inquit, ad orationem, remittite si quid habetis aduersus aliquem, ut et Pater vester, qui in caelis est, remittat peccata vobis: si autem vos non remiseritis, neque Pater vester, qui in caelis est, remittet vobis peccata vestra. Excusatio tibi nulla in die iudicii superest: cum secundum tuam sententiam iudicaris, & quod feceris, hoc & ipse patiaris.

Matt. 7.
Matth. 18.

Mat. 11.

Et ne nos inducas in tentationem.

PETITIO VI.

Et ne nos inducas in tentationem.

Job. 7.

Non hoc postulamus à Deo Patre nostro, ne nos tentatio impugnet in hac vita, quae tota tentatio est super terram: sed ne derelicti ab eo, tentationibus aut consentiamus decepti, aut cedamus afflicti. Quandiu autem in hac vita versamur, mille modis sollicitamur ad ruinam: nec possumus unquam esse securi. Nusquam cessat tentator ille: qui non veritus est unigenitum Dei filium aggredi. Et si meminerimus, quid Apostolorum principi acciderit, qui fortem usque ad mortis societatem animum professus, ter Dominum suum abiuravit: non possumus non perhorrescere tentationis periculum.

Matt. 4.
Ioan. 14.
Matth. 16.
1. Cor. 10.

Sed

consolatur nos *Apostolus Paulus*, qui fidelem esse
 suam dicit, qui non patietur nos tentari supra id quod
 possumus: sed facturum etiam cum tentatione prouen-
 tum, ut possimus sustinere. Quare de nostris non pre-
 sumamus viribus, sed sobrietate, vigilatia, & precatio-
 ne, aduersus tentatoris assultus nos muniamus: nec ho-
 stem prouocemus, memores imbecillitatis virium: & ta-
 men aduersus ingrumentem tentationis procellam infra-
 ctis animis consistamus, diuino freti presidio: sine quo nihil
 possumus, & in quo omnia possumus. *Beatus autem vir*
qui suffert tentatione: quonia cum probatus fuerit, acci-
piet coronam vite, quam repromisit Deus diligentibus se.

Ioan. 15.
 Philip. 4.
 Iac. 1.

PETITIO VII.

Sed libera nos à malo.

Neque hic petimus à Deo, ne quid in hoc mundo
 patiamur aduersi: sed ne ipsis aduersitatibus ani-
 ma ledatur. Tam est vita hæc referta calamitatibus,
 ac tristicissimis casibus: tã plena periculis ac scopulis: ut
 merito vite huius saturi ac mortis cupidissimi esse de-
 beamus. Ad hæc rãta natura infirmitate circũdati su-
 mus, & in tanto vite humana lubrico incerta vestigia
 ducimus: ut ad tuendã corporis & anime salutẽ, multis
 admodũ presidis Diuinis indigeamus. Sed cum potens
 sit Deus, omnia facere superabundanter, quã petimus
 aut intelligimus: nostrãq; ipse imbecillitatem bene co-
 gnitã habet: totos nos in eius tutelã tradentes, rogamus,
 ut in vniuersum ab omni malo per gratiam suam libe-
 rare dignetur: ut eius ductu in hoc mundo toto in mali-
 gno posito, inter laqueos ad perniciem nostrã undique
 dispositos ambulantes, per varios casus, per tot disci-
 mina rerum salui euadamus. Proinde Christus ipse mi-
 ser ac infelicis nostrã conditionis misertus, ad Patrem
 suum orauit sollicitus pro nobis, dicens: *Nõ rogo ut tollas*
eos de

Eph. 3.

1. Ioan. 5.

Ioan. 17.

Z eos de

eos de mundo, sed ut serues eos à malo. Tentationem ergo molestiam omnem atque arumnarum, patienter tantisper feramus, ac superemus: donec caelesti Patri placuerit, omni mortalitatis huius onere exutos ad perfectam, & nullis iam amplius molestiis obnoxiam Beatitudinem traducere. Vbi autem tempus aduenerit, ex hac nobis migrandum sit miserissima vita: tum vero obnoxius Deum precemur, ut placidam horam, fructu bonum, & felicem exitum cõcedat: nostrasq; animas in manus suas perpetuò commendatas habeat.

A M E N.

HAc voce confirmamus & ostendimus fiduciam nostram: non modò nos optare salutaria, sed & omnino nihil hesitare indicantes, quin qua iubente & erudiente Filio piè petimus, præstante Patre efficaciter consequamur. Requiritur enim fides certa & indubitata, de promissione gratiæ & misericordiæ Dei: qua sine ulla hesitatione ac diffidentia credamus nos accepturos, qua in Oratione dominica oraculo Iesu Christi vobis tradita. precati sumus, qui dixit: Petite: & dabitur vobis. Et: Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam: ut glorificetur pater in filio. Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam. Item: Amen, amen dico vobis. Si quid petieritis Patrem in nomine meo: dabit vobis. De fide autem, quam in oratione necessariam esse diximus: extant Christi Iesu verba, Matthæi ix. & xxi. Marci ix.

Luc. 11.
Ioan. 14. 16.

M O S E S. Deuteronomij IIII.

Non est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris.

CON-

CONSOLATIO EX BAPTISMI
SACRAMENTO.

Quanta sit Baptismi gratia, per quam originis sordibus abluti, Deo reconciliati sumus: & Christo Iesu insiti, ac per eum in filios adoptati Regni hereditatem expectamus. lapsi denique, sed verè & ex animo pœnitentes, vi fœderis à Deo nobiscum pacti, in gratiam denuò recipimur.

Valde consolatur agrotum BAPTISMI gratia, si **CAP. VI.**
rectè expendatur. Etenim prior natiuitas illa no-

stra ex carne & sanguine Ade patris nostri originem habet: unde & eius peccatum nos quoq. premit, stipendium habens mortem, sicut scriptum est: Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors: & ita in omnes mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Sed addit Apostolus: Non sicut delictum, ita & donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt: multò magis gratia Dei & donum, in gratia unius hominis Iesu Christi in plures abundauit, &c. Itaque Iesu Christi gratia, denuò ex aqua & Spiritu sancto renati, & abolitis omnibus prioris Natiuitatis vitis & maculis, mundati sumus: sicq. cum Deo, in Christo Iesu, reconciliati.

Rom. 6.
Rom. 5.

1. Corinth. v. 1. Et hec quidem fuistis: (videlicet, maximi peccatores) sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in Spiritu Dei nostri.

Ephes. v. Christus dilexit ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea: ut illam sanctificaret, mundans eam lauacro aqua in verbo vite, &c.

1. Petri 1. 1. Quod & vos nunc similis forma salutis facit Baptisma: non carnis depositio sordium, sed conscientia bona interrogatio in Deum, per resurrectionem Iesu

Z a

Iesu Christi, qui est in dextera Dei, deglutiens mortem, ut vita aeternae heredes efficeremur. BAPTISMVM appellat Apostolus Ablutionem, non sordium corporis, sed animi, qua conscientia pacata ac tuta coram Deo, fit bene respondens apud Deum: nimirum iam sentiens per acceptum Spiritum adoptionis & renouationis se habere Deum placatum, ac pium patrem.

Romanorum v. Reconciliati sumus Deo, per meritum Filij eius.

11. Corinth. v. Qui nos reconcilianit sibi per Christum: & dedit ministerium reconciliationis. quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum.

Coloss. i. In ipso complacuit, omnem plenitudinem inhabitare: & per eum reconciliare omnia in ipsum pacificans per sanguinem crucis eius, sine qua in terris, sine qua in caelis sunt.

Nec solum in remissionem peccatorum, in nomine D. N. Iesu Christi baptizati sumus, sed & Deo reconciliati, sed & eidem, tanquam capiti nostro insiti, ac plane incorporati sumus: atque ita omnium meritorum eius & beneficiorum participes effecti, in filios Dei, & aeternae vitae hereditatem adoptati sumus.

Galat. iii. Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis. Omnes filij Dei estis per fidem, quae est in Christo Iesu.

1. Ioan. iii. Videte qualem charitatem dedit nobis Deus, ut filij Dei nominemur & simus.

Roman. viii. Si autem filij, & heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Christi.

Itaque qui iuxta carnalem nativitatem eramus filij hominis terrestres, nunc per hanc salutiferam regenerationem filij Dei excelsi facti, tanquam in pietissimis

patru

peris protectionem, ut filij charissimi suscipimur: & celestis Regni hereditatem, quodam adoptionis iure non minus expectamus. Addidit celestis Pater pignus hereditatis nostre Spiritum s. diffusum in cordibus nostris, qui fiduciam hanc nostram augeat: ut in quantis- que paucioribus, non aliter atque filij à patre indulgentissimo, omnia nobis bona speremus: ac de hereditate filiorum quandam obsequationem habeamus.

Ephes. 1.
Rom. 5.

Ephes. 1. & 4

Roman. VIII. Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, Pater. Ipse enim Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij Dei.

Galat. III. Quoniam autem estis filij Dei: misit Deus Spiritum filij sui in corda vestra clamantem: Abba, Pater. Itaque iam non est seruus, sed filius. Quod si filius: & heres per Deum.

Tit. III. Secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum Regenerationis & Renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum Saluatore nostrum: ut iustificati gratia ipsius, heredes simus secundum spem vite aeterna.

Sed Baptizati, proclinati sumus tamen ad peccandum: & saepe contingit nos quamlibet cautos praecipuum aliquo delicto, sicut scriptum est: Non est homo iustus in terra, qui faciat bonum, & non peccet. Itē: Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato? Ob id Saluator noster ad Petrum dixit: Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lauet. designans carnis nostrae infirmitatem: qua facit, ut septies in die etiam cadat in terram & resurgat. Huic quoque malo subuenire dignatus est clementissimus Dominus. Nam Spiritum sanctum, ut dictum est, cordibus nostris infundit: qui non solum vetustate peccatorum abolita, in nouam vitam hominem regenerat,

3. Reg. 8.
Eccl. 7.
Prouerb. 20.

Ioan. 13.
Prou. 24.

sed & contra obrepentia peccata sua gratia opem adhibet: & si per imbecillitatem carnis homo nihilominus non omnes lapsus vitauerit post Baptismum, propitiis indulgentiam pollicetur, ex vi fœderis nobiscum pacti. Nouum quippe fœdus inuit Deus cum filiis Ecclesie sue: cuius formula hæc est: Hoc erit PACTVM quod feriam cum domo Israël post dies illos, dicit Dominus. Dabo legem meam in visceribus eorum, & in corde eorum scribã eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum, &c. Et sequitur: QVIA PROPICIABOR INIQUITATI EORVM, ET PECCATI EORVM IAM NON MEMORABOR AMPLIUS.

Jerem. 31.
Heb. 8.

1. Cor. 12.

Ad hoc fœdus vel pactum non recipitur quisquam, nisi per Baptismum, quo S. Ecclesia, qua est corpus Christi, cuique hæc Constitutio solium facta est, inserimur. Ideo Apostolus Paulus dicit: In uno spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus: sicut Iudei sive gentiles. Cum igitur peccata nos premunt, supra modum incunda est prioris Lauacri, & cum Dei Reconciliationis, recordatio: atque noui illius fœderis Constitutio & Stipulatio, diuina vtique gratia & honoris Testimonium luculentissimum: iuxta quam verè poenitentes, cum fiducia ad Deum clamare, ac certo nos exaudiri, atque in gratiam recipi: insuper in omnium bonorum ius nobis in Baptismo acquisitum, ac per peccatum veluti amissum, per Poenitentiam iterum Dei gratia restitui: statuere possumus, ac firmiter credere. Verax est enim qui promisit: & vt falli à nemine, ita quoque neminem fallere potest. De hoc fœdere sunt & hæc S. Scripturæ loca.

Jerem. xxxii. Et feriam eis pactum sempiternum: & non desinam eis benefacere: & timorem meum dabo in corde eorum, vt non recedant à me. Et labor super eis, cum bene eis facero.

Jerem.

Jerem. 1. In Sion interrogabunt viam, huc facies con-
uenient & apponentur ad Dominum fœdere sem-
perno: quod nulla obliuione delebitur.

Baruch 1 1. Statuam illis Testamentum alterum
sempiternum, ut sim illis in Deum, & ipsi erunt mihi
in populum.

Ezechiel. x v 1. Recordabor ego pacti mei tecum in
diebus adolescentiæ tuæ: & suscitabo tibi pactum sempi-
ternum. Et recordaberis viarum tuarum, &c.

Cum ergo ad nos huius noui fœderis decretum perti-
neat: quid potest nobis miseris peccatoribus magis esse
consolationis, quàm hæc Baptismi gratia? Hæc efficit, ut
nulla sit desperandi causa: sed fortiter quidem peccato
repugnemus, præoccupati autem quopiam delicto, leua- Thren. 2
re audeamus corda nostra cum manibus ad Dominum
in celos: cum Davide dicentes, Memor esto verbi tui Psal. 112.
sermo tuo, in quo mihi spem dedisti. Hæc me consolata est
in humilitate mea: quia eloquiũ tuum viuificauit me.
Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: misere-
re mei, secundum eloquium tuum. Ideo idem Propheta
dixit: Sustinuit anima mea in verbo eius, sperauit ani-
ma mea in Domino. Omnia autem hæc diuina Benefi-
cia ex S. Baptismo nobis profinentia, Christus vnica Mar. 16;
hæc sententiæ complexus est: Qui crediderit & bap-
tizatus fuerit, saluus erit. qui vero non crediderit: con-
demnabitur.

CONSOLATIO EX POENI- TENTIÆ S.

Quod Deus nolens perire quos condidit, post Ba-
ptismum etiam labentes, non cessat reuocare ad
veniam: & spem æternæ Vitæ per Pœnitentiæ
medicinam restituit. Et qualis pœnitentis ani-
mus esse debeat.

Z 4

Mili-

CAPVT
LXXVI.
Iob 7.

Ezech. 18.
Pfal. 144.

Matt. 9.
1. Cor. 4.

Luc. 10.

Militia est vita hominis super terram, S. Iob attestante: vnde nobis, perinde vt in praeliis corporalibus, se penumero contingit, vt resistere aduersario nostro pra impugnationum grauitate non valentes, vel per ignauiam negligentes, vehementer sauciati corrumpimus: & quam per Baptismum consecuti sumus vitam amittamus. Non vult tamen mortem peccatoris miserator & misericors Dominus, vere patiens & multum misericors: cuius miserationes super omnia opera eius, ac proinde huic rei amplius remedium instituit, nimirum Poenitentia Sacramentum: per quod lapsos resurgere liceret, quodque de venia & remissione peccatorum promissa certiore redderet poenitentem: non septies, sed septuagies septies.

Vnde Christus ad Apostolos, suos in terra Vicarios, sic loquitur: Matthæi xviii. Amen dico vobis, quaecumque alligaueritis super terram, erunt ligata & in caelo: & quaecumque solueritis super terram, erunt soluta & in caelo. Item, Ioannis xx. Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Hinc non aliter accipienda est vox Sacerdotis legitime absoluentis, quam ipsius Iesu Christi ad paralyticum: CONFIDE FILI, REMITTUNTUR TIBI PECCATA TVA. Ille minister tantum est, & dispensator mysteriorum eius: sed ipse Christus author. Quare cum nobis peccata condonantur per Ecclesiae ministrum, cogitabimus hunc non sua, sed Iesu Christi vti potestate: vt fides nostra atque spes non in homine sint, sed in Deo viuente. Hic est Samaritanus ille Euangelicus, qui homini à latronibus despoliato, ac grauissimis plagis afflicto appropinquans, ceteris praeteruentibus solus misericordia mouetur: & totus salutis hominis vulnerati intentus, Sacramentorum suorum

forum alligamenta adhibet: qui solus sanat contritos Pfal. 146.
 corde, & alligat contritiones eorum.

Commendat ergo Deus immensam suam erga nos
 Misericordiam: qui nō solum uniuersa prioris vite de-
 bita, per Baptismi gratiam semel nobis condonat, sed
 etiam sequentibus lapsibus nostris eadem sua Bonitate
 subuenit: & cum Regenerationis dona vel malitia no-
 stra, vel ignorantia, vel imbecillitate nature prolapsi,
 violauerimus, non nos tamen abiicit: sed nolens perire
 quos condidit & redemit, nō cessat renocare ad veniam,
 & spem Vitae aeternae per **POENITENTIAE M E-
 DICINAM** restituit. Hac onem perditam reportat Luc. 15.
 ad caulam: & creaturam suo reddit Creatori: & pec-
 catorem ex profundo flagitiorum subleuatum, & in-
 ferni faucibus ereptum, inter Angelos collocat. Quem
 igitur ad Poenitentiam non inuitet tanta Domini Boni-
 tas? Qui peccatis nostris iustam Dei iram meruimus, Psal. 102.
 ne expauescamus redire ad eum. Bonus est, benignus est:
 non secundum peccata nostra faciet nobis, neque secun-
 dum iniquitates nostras retribuet nobis. Non ut index
 debitam infliget poenam: sed ut pater grauitā nobis ad
 se reuersis prestabit misericordiam. Sic nobis fecit, cum Rom. 5.
 inimici essemus, per mortem suam nos reconcilians Deo:
 multo itaque magis reconciliatis miserendo perget esse
 benignus. tu tantummodo noli obliuisci omnes retribu-
 tiones eius. Nec te magnitudo praeteritorum criminum,
 quominus ad eum conuertaris, absterreat: quia propi-
 tatur omnibus iniquitatibus tuis, & sanat omnes infir-
 mitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui
 coronat te in misericordia & miserationibus. Qui re-
 plet in bonis desiderium tuum.

Tanta autem huius vis est Poenitentiae, ut immuta-
 bilis Dei mutare posse sententiam videatur: & cum eius
 voluntati

Ierem. 18.

voluntati resistere nemo audeat, tamen contra excita-
tam eius iram Pœnitentiæ vires præualeant. Ideo in Ie-
remia dicit: Repente loquar aduersum gentem & ad-
uersus regnum, ut eradice[m] & disperdam illud. Si pœ-
nitentiã egerit gens illa à malo suo quod locutus sum
aduersus eam: agam et ego pœnitentiã super malo quod
cogitavi ut facerem ei. Et subito loquar de gente & de

Exod. 14.

regno, ut adificem & plantem illud. &c. Testantur hoc
duorum Regum diuersi exitus, Pharaonis & Naba-
chodonosor: quorum alter toties flagellatus, duritiã cor-
dis non dimisit, ideoque cum toto exercitu, qui ipsum se-
quebatur, fluctibus obrutus perit: alter mente captus,

Dan. 4.

& ex hominibus abiectus, cum feris & bestiis versatus,
quod Deum contempserat, inter aduersa reddito sensu
respiciscens, Deo sese submisit, & veniã ab eo petiit: quo
miserante, calamitatibus liberatus, & in regno sui re-

Iona 3.

ceptus. Huc referri debet, quod in Iona Propheta legi-
mus: Locutum esse Dominum contra Nininitas, ut dis-
perderet eos: at vero ut vidit opera eorũ, quia conuersi
sunt à via sua mala, rescissa pœnarum sententiã, iram
suam in subitam commiseratione[m] conuertisse. Misertus
est, inquit, Deus super malitia quam locutus fuerat, ut
faceret eis, & nõ fecit. O pœnitentiã, misericordiã mater,

Chryf. de
Pœnitentiã.

magistra virtutum, magna opera tua, quibus reos sili-
nis, ac rescicis delinquentes, lapsos releuas, recreas despe-
ratos. Per te nobis Christus regnum calorũ appropia-

Matth. 3.

tum designat, dicens: Pœnitentiã agite, appropia-
bit enim regnum calorũ. Per te subito rapuit latronem

Luc. 21.

1. Reg. 12.

1. Paral. 33.

Luc. 22.

ad regnũ: per te David post flagitium, felix iterũ rece-
pit Spiritum sanctum: per te Manasses post cruenta fac-
cinora, ecce meruit fieri acceptabilis: per te Petro Apo-
stolo, postquam ter rogauit Dominum, data est indul-
gentia dextera: per te filius prodigus regressus ad patrem,

Luc. 15.

non solam

non solum amplexus osculumq³, sed etiam epulum viti-
saginati, vestemque insignem promeruit adipisci.

Sed audiant qui agunt penitentiam, (inquit S. Am-
brosius) quomodo agere debeant: quo studio, quo affectu,
qua mentis intentione, qua intimatorum concessione vi-
scerum, qua cordis conversione. Vide, inquit Ieremias,

Domine, quia tribulor: venter meus turbatus est a ste-
tu meo: conuersum est cor meum. Cognouisti intentio-
nem animi: fidem mentis cognosce, & habitum corporis.

Sederunt, inquit, in terra, tacuerunt seniores filie Sion,
& imposuerunt terram super caput suum, precinxerunt
sacculum, deduxerunt in terram principes, virgines Hie-
rusalem descenderunt in lachrymis, oculi mei caligave-
rant. Quin & perfecta Penitentia, (ait D. Chryso-
stomus) cogit peccatorem omnia libenter sufferre: in corde

eius Contritio, in ore eius Confessio, in opere tota Humi-
litas. Cuius similitudini Penitentiam comparemus?

Sic est, quomodo ager fructifer, aut vinea secunda, aut
etiam arbor fructifera: fructus eius edu peccator fame-
licus, proficit in fiducia Dei, acceptaque remissione,

pinguescit in vita: & hac sunt verba eius. Domine
ante te omne desiderium meum: & gemitus meus a-

te non est absconditus. Clamorem meum, suspirium-
que intellige: pavor peccati sollicitat me, pondus con-
scientie mea deprimit me: & non est mihi spes viuendi,
neque fiducia moriendi: iudicium tuum Deus vereor.

& penas timeo preparatas impiis. Tali animo peniten-
ti remissio datur, & vita donatur: nec regnum deerit a
Domino tribuendum, &c.

Neque verò conturbare nos debet, si ipsa necessitas,
& corporis habitum, & temporis mensuram non ad-
mittat. Sufficit hic ex toto corde, vbi Deus videt, con-
uerri: sicut vidit cor Davidis, quando ille increpatus a
Prophe-

Ambros. de
Penitentia,
lib. 2. cap. 6.

Thren. 1.

Chryf. ser.
de Peniten-
tia.

Psal. 37.

2. Reg. 11. *Propheta grauius, post comminationes terribiles Dei exclamauit, dicens: PECCAUI. & mox audiuit: ABSTVLIT PECCATVM TVVM. Tantum valent tres Syllaba. Tres enim syllaba sunt, Peccauit: sed in istis tribus syllabis, flamma sacrificij cordis eius ad celum ascendit.*

Ambros. in
Exhortat. ad
pœnitentes.

CONSOLATIO EX S. EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

Exuberantissimã esse S. Eucharistiæ gratiam: quippe quæ peccatorum remissionem ex Iesu Christi D. N. Passione & Morte proponit, nos reficit in hac peregrinatione & sustentat, viuificat, & ad immortalitatem reparat.

CAPVT
VIII.

Nec verbis exprimi potest, quàm exuberantè consolationem adferat Eucharistiæ Sacramentum: quod propterea Christus iam iam moriturus instituit, ut penes nos esset amarissima Passionis & Mortis eius memoria: nimirum Corpus eius in mortem traditum, & sanguinem profusum esse in remissionem peccatorum. Voluitq; hoc sacrosancto Mysterio mortem suam annunciari in omnes omnium seculorum generationes. Primum quidem, ut cumulata in nos Dei beneficia, maxime autem summum hoc Iesu Christi sacrificium, gramine recolamus, atque fiduciam de remissione peccatorum, pœnitentes ex animo in nobis accendamus: insuper S. Eucharistiæ huius perceptione virtutem gratiæ spiritualis & vitam animæ hauriamus. Non enim vita & gratia nobis deesse potest, cum nosmet, iuxta Apostoli præceptum, rite probantes vita & gratiæ summum auctorem.

1. Cor. 11.

ibid.

Ante omnia ergo gratias oportet agere Deo, cum pro vniuersis suis in nos beneficiis, tum verò peculiariter, quia

quia quod erat apud eum omnibus pretiosius, unigenitum
 pro nobis filium dedit: & quidem cum adhuc essemus
 ipsius inimici. Ideo in Osee dicitur: Convertere Israël
 ad Dominum Deum tuum: quonia corruiisti in iniqui-
 tate tua. Tollite vobiscum verba, & conuertimini ad
 Dominum, & dicite ei, Omnem aufer iniquitatem, &
 accipe bonum: & reddemus vitulos labiorum nostro-
 rum. Sanè hominum beneficia recordantes vehementius
 eorum amore succendimur: multo: gatur magis (aut Chry-
 sostomus) beneficiorum in nos Dei memores, studiosiores
 erimus ad ipsius mandata seruanda. Idcirco Apostolus
 dixit, Et grati estote. Optima quippe beneficiorum cu-
 stos est, ipsa memoria beneficiorum, & perpetua gratia-
 rum confessio. Propterea & reuerèda ac salutaria My-
 steria, qua in omni certè ecclesia congregatione celebra-
 mus, EUCHARISTIA, id est, gratiarum actio nuncu-
 patur. Sunt enim beneficiorum recordatio plurimorum:
 caputque ipsum diuina erga nos Charitatis ostendunt.
 Fit hæc gratiarum actio illustrior Deoq; acceptior, cum
 non tantum pro his qua bona putamus, sed etiã qua nos
 coarctant, et contra nostram veniunt volutatem, in Dei
 praconium mens lata prorumpit. Ideo hæc actio gratia-
 rum (ut scribit D. Hieronymus) apud prudentes vi-
 ros, & generaliter & specialiter obseruatur. Generali-
 ter, ut gratias agamus Deo, quod sol oritur, dies currit,
 nox mutatur in requiem: splendore lune tenebrae tempe-
 rantur, & ortu occasuq; stellarum tempora mutantur
 & redeunt: quod nobis seruiunt pluuia, terra parturit,
 elementa famulantur: quod tanta animalium varietas,
 vel ad vehendum, vel ad operandum, vel ad ve-
 sendum, vel ad tegmen, vel ad exemplum, vel ad mi-
 raculum data sunt, & ad extremum quod nati sumus,
 quod subsistimus, quod in mundo quasi in quadã domo
 potentis-

Chryf. in
 cap. 8. Matt.
 Hom. 16.
 Coloss. 3.

Hieron. in
 cap. 5. Epist.
 ad Ephesios.

potentissimi patris familiars procuracionem gerimus: & totum quidquid in mundo est, nostri causa intelligimus procreatum. Specialiter vero, cum in Dei beneficis quibus nobis accedunt gratulamur. Sed hoc & Iudeus fuerit, & publicanus & ethnicus. Christianorum propria virtus est, etiam in his qua aduersa putantur, referre gratias creatori. Si domus corruerit: si amantissima uxor & filij vel captiuitate, vel veneno, vel naufragio intercepti sint, si diuitias proscriptioe perdidimus: si finitatem innumerabiles morbi frugerint. Qui sibi factiores videntur, solent Deo referre gratias, quod de periculis vel de miseris liberati sunt: sed hac virtus est maxima, ut in ipsis periculis atque miseris, Deo gratias referantur, & semper dicamus: Benedictus Deus: minora nescio sustinere quam mereor, hac ad mea peccata parua sunt: nihil mihi dignum redditur. Hic animus Christiani est: hic crucem suam tollens sequitur Saluatorem. Qui autem, sicut diximus, gratias agit Deo & Patri, in mediatore Dei & hominum referat eas Christo Iesu: quia nisi per illum accedere non valemus ad Patrem. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper Deo: id est fructum labiorum confitentium nominis eius.

Deinde & fiducia de Remissione peccatorum vehementissime in nobis, si verè eorum nos poenitet, excutitur & inflammatur. Etenim quia ad redimenda hominum peccata Christus venerat, nimirum corporis & sanguinis sui dispendio, sicut in Esaiâ dicitur: Tradidit vitam suam: voluit sanè eiusdem Corporis quod daturus, Sanguinisq; què fusurus erat, Sacramentum, perpetuis temporibus perpetuum esse de remissione peccatorum Testimonium: nempe, Mortem suam, & sanguinis profusione, in omnia secula, in iis qui verè poenitent, ad delenda peccata esse perquam efficacem. Sicut Apostolus dicit: Iesus Christus heri & hodie: ipse &

Matt. 10. 16.
Luc. 9.
1. Tim. 2.
Heb. 13.

Esa. 53.

Ibidem.

senla. Atq. ideo hoc suo sanguine obsignauit nouū illud
 in quo pollicitus est remissionem peccatorū: de quo
 Spiritus sanctus in Ieremia contestatus est, dicens: Ecce
 dies uenient, dicit Dñs, & consummabo super domum
 Israël, & super domū Iuda, TESTAMENTVM NOVVM
 &c. de quo videatur, quæ supra Cap. VI. in Sacramēto
 Baptismi dicta sunt. Et huc faciunt uerba S. Pauli:
 Accēstis ad Testamenti noui MEDIATOREM IESVM:
 & Sanguinis aspersione melius loquentem, quàm Abel.
 Cum itaq. peccatorum moles nos premit, & Satan suas
 admoet machinas, ut nos ad desperationē adigat: re-
 colamus immensam Dei Patris charitatem, qua sic di-
 lexit mundū, ut filium suum unigenitū daret: ut omnis
 qui credit in eum nō pereat, sed habeat uitam eternam:
 quem proposuit propitiatorē per fidē in Sanguine ipsius.
 Regulam itidem insignem illam dilectionē & obedi-
 entiam, unigeniti filij Dei, qua calicem Passionis bibit, fa-
 ctus obediens Patri vsque ad mortem, mortem autem
 crucis: in quo habemus redemptionē per sanguinē eius,
 remissionem peccatorum, secundum diuitias gratia eius:
 & in his meditates, animū nostrum nutantē, spe qua-
 dam ac fiducia suffulciamus. Si enim cum inimici esse-
 mus, reconciliati sumus Deo, per mortem filij eius, mul-
 to magis reconciliati, salui erimus in uita ipsius.
 Quin & hoc uinifico cibo potuq. dignē utentes, resi-
 cimur ac sustentamur in hac uita nostra militia & per-
 egrinatione, nullo non certaminum genere, & aruma-
 tum pondere pregrauati: donec perueniamus cum Elia
 ad montem Dei Oreb. Ideo dicit propheta Dauid: Pa-
 rati in conspectu meo mensam, aduersus eos qui tribu-
 lent me. Et rursum: Memoriam fecit mirabilium suo-
 rum misericors & miserator Dñs, escā dedit timentibus
 s. Escam certē dedit: non talē, qualis est hac tēporalis
 seu corpo-

Hebr. 13.

Iere. 17.

Heb. 8. & 10.

Heb. 12.

Ioan. 3.

Rom. 3.

Philip. 2.

Eph. 1.

Colos. 1.

Rom. 5.

Iob. 7.

2. Cor. 5.

3. Reg. 19.

Psal. 22.

Psal. 100.

seu corporalis, paulisper atque ad tempus sustentans vitam, & corpus reficiens, quod nihilo secius imbecille permanet, & suo tempore quantumuis pastum æque castum est: sed quæ facit, ut verè satureremur, sicut in Psalmo dicitur: *Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt Dominum qui requirunt eum, atque ita in Domino contra hostes spirituales confortemur. Præstat uero hæc esca verum & solidum nutrimentum, ut non esuriamus neque sitiamus in æternũ. Ideo Christus dicit: Ego sum panis vitæ: qui venit ad me, non esuriet, & qui credit in me, non sitiet in æternum. Hic est panis de cælo descendens: ut si quis ex ipso manducauerit, non moriatur in æternũ. Ego sum panis uiuus, qui de cælo descendi. Et iterum: Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. O quàm suavis est Domine spiritus tuus, qui ut dulcedinem tuam in filios demonstrares, purissimè de cælo præstito, esurientes replens bonis, fastidiosos diuites amittis inanes.*

Psal. 11.
Ephes. 6.

Ioannis. 6.

Sap. 11. 16.

Ad hæc digna Mysterij huius participatione, in membra Christi transimus, & unimur cum illo: non solum secundum spiritum fide & charitate, sed vera corporis unione: ut iam ipsi velut membra capiti inhaeramus, & unum cum illo corpus efficiamur, qui corpus eius sumimus. Ex qua unione hic nobis salutaris fructus redundat, ut in Christo manentes, vitam æternam, & similem cum illo immortalitatis gloriam, in ipso, & per ipsum possidere possimus. Quæ autem lingua explicare, imò quæ mens cõprehendere valet hunc ardentem Christi in nos amorem: quippe cui non satis fuit, homo pro nobis fieri, colaphis cædi, nisi & semetipsum nobis committeret: ut non fide tantum, verum & ipsa re nos suum corpus efficeret? Cogita ò homo, quali sis insignitus honore, quali mensa si uaris: quod angeli videntes horrescunt, hoc nos

Chrysof. ad
pop. Antioch.
Hom. 60. &
61.

placemur, huic nos unimur: & facti sumus unū Christi corpus, & una caro. Quis loquetur potentias Domini, Psal. 105. auditas faciet omnes laudes eius? Vnum quid utiq; efficiamur tanquam corpus capiti coaptatum: vnum efficiamur, veluti surculi generosissimo stipiti insiti: unde fit, ut vero cibo potuq; Corporis & sanguinis Christi, qui Vita est, viuificemur & ipsi, & ad immortalitatem repareremur: vitam inde sicut ex vite palmites trahentes.

Cum enim sit ex substantia Patris Christus, naturaliter Vita est, cuncta viuificans: quo fit, ut & is uiuat, & eandem quam Christus, immortalitatis etiam habeat prerogatiuam, qui ex eo dignè manducat. Itaque corpora nostra quamuis insinitis hic calamitatibus, ac tandem etiam morti obnoxia sunt, verè corpora humilitatis & mortis: tamen in corruptionem deuenire nō possunt, & vitam non percipere, qua à Domini corpore & sanguine aluntur: sed quia panem vita suscipiunt, immortalitatem consequentur, et omnia interitus mala effugiet. Nec officit, quia fideles qui Christo participarunt, corpore moriuntur. Nam etsi hac communi omnium morte cadere videantur, viuunt tamen Deo; ut S. Paulus ait. Rom. 6. 14.

Neg. in hac cum Christo coniunctione nobis solum spes datur, fore, ut corpora nostra aliquando ad incorruptibilem statum reparentur, & immortalitatem consequantur: verum etiam hanc habemus fiduciam, dum in hac lacrymarum valle degimus, in Christo capite nostro securissime nos posse viuere: ut qui nostri, non secus atque sui ipsius corporis curam habeat: (qui enim adheret Dño, 1 Cor. 6. unus spiritus est) ut nullus nos attingere possit malignus, Zach. 3. quin ipsum in nobis attingat Dñm: imò pupillam oculi eius.

Postremò quoniam duo quedam hoc Sacramentum nobis commendat: capitis eximiam erga sua membra Charitatem, & membrorum inter ipsam Societatem ar-

etissimam

Etissimam: conduplicatur solatium. Nam quicquid boni est in corpore, à capite Christo desluit, ac membrorum omnium commune est: ut in corpore animantis, licet diuersa sint membra variis officijs destinata, tamen vita à capite proficiens, eadē per omnia membra diffunditur, tam indiuidua societate, ut, quemadmodū docet Apostolus Paulus, si doleat vnum membrum, dolent ad omnia perueniat: si gaudeat vnum membrum, gloria sit omnium communis. Nec cōtractior est in corpore mystico Christi gratia, quā in animalis corpore natura: nec potest esse pauper Ecclesia, quae tam diuiti capiti est cōiuncta, in quo habitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter: nec destitui potest membrum, quod à tot Sanctorum millibus subleuatur.

1. Cor. 12.

Coloss. 2.

CONSOLATIO EX VNCTIONIS
INFIRMORVM. SACRAMENTO

CAPVT

IX.

Iac. 5.

Quis vsus S. Vnctionis, & Mysterij explicatio.
DE S. Vnctione infirmorum sic habet Apostolus Iacobus: Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros ecclesiae, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei. Quò magis ingrauescit corporis morbus, eò magis etiā angitur plerunque infirmi animus: praesertim cum expendat quod scriptū est: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi: ut referat unusquisq. propria corporis, prout gessit siue bonū siue malū. Nec dubiū est, lupū illū infernalem homini peccatori eo momento omnia peccata tanquam in tabella depicta, ob oculos versare, et cōmeritam poenā exagregare: ut quocunq. se vertat, nil nisi tribunalia & gehennas conspiciat. Attamen hic rursum sollicitè succurrat Dei Opt. Max. benignitas: com-

2. Cor. 5.

Ephes. 6.

ta: communit ad hoc certamen militem suum panoplia
 cuncti, aduersus omnes insidias diaboli, ut possit resiste-
 re in die malo: & in omnibus perfectus stare. Induit lorica-
 tam iustitia, & scutum tribuit fidei ad extinguendum
 omnia tela nequissimi ignea. Suggestit quoque fomentum
 inbecille fidei peccatoris infirmi, ne qua fiat, ut à spe
 diuina misericordia excidat: eiusdemque diuina sua
 misericordia pinguedine, vulnera cunctosq. dolores ani-
 ma eius sanat. Hoc significatur externò Sacramenti hu-
 ius elementorex cuius visibili forma, inuisibilis que intus
 confertur, euidenter apparet Gratia. Est enim Signum
 interioris atque spiritualis Vnctionis: ut cum corporis se-
 mul ac animi morbo oppressi fuerimus, in Christo respi-
 remus, qui est vnctus oleo letitia prae participibus suis:
 cuius Misericordia saepius in Scripturis Olei nomine
 exprimitur. Superfertur enim oleum ceteris liquoribus,
 atq. supernatur: & ita. Dei Misericordia cunctis super-
 eminet eius operibus: et plus ceteris in homines elucescit,
 Misericordia superexaltat iudiciū: & miseraciones eius
 super omnia opera eius. Insuper oleum dolores vulne-
 rum mitigat, & sanat tumores & vlcera: Dei verò mi-
 sericordia plagas anima nostra curat, omnemq. depellit
 languore peccati, ut canit Propheta. Qui propitiatur, in-
 quit, omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infir-
 mitates tuas. Qui replet in bonis desiderium tuum: qui
 coronat te in misericordia & miseracionibus. Demū qui
 palastrā subire debebāt aut luctā, oleo delibuti prodi-
 bent in mediū, quo eorū corpora ad id genus certaminis
 essent accommodatiora: sic in acie contra aërias potestates
 certaturis suā Deus misericordiā elargitur: ea nos prae-
 uenit, suggeritq. vires, quibus in tā difficili prelio robu-
 sti, suaq. ope vndiq. muniti, tandē victores euadamus.
 Ideo S. Propheta ait ad Dñm: In te eripiar à tēratione: et al. 17.

Psal. 144.
 Cyril. in
 Ioan. lib. 4.
 cap. 14.
 Iacob. 2.

Psal. 144.

Psal. 102.

et al. 17.

Pfal. 26.

& in Deo meo transgrediar murum. Et iterum: Dominus illuminatio mea & salus mea: quem timebo? Dominus protector vitæ meæ; à quo trepidabo? Si confitit aduersum me castra, non timebit cor meum. Si exarsit aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. Rursum in loco: Fortitudinem meam ad te custodiã, quia Dominus susceptor meus es. Deus meus misericordia eius præueniet me.

Pfal. 58.

Accedit huc Oratio fidei, hoc est, quæ ex vera & pura in Deum fide proficiscitur: quæ sanè plurimum confert emolumentum ægroto, eiusq; animũ valde confirmat: solet: ut confidat se à Deo tanquam vitium eius membrum respici: eoq; minus dubitet se Domini esse, siue uiuat, siue moriatur.

Rom. 14.

OBIECTIONES SATANÆ ET RESPONSIONES FIDELIS ÆGROTI
AD EASDEM.

Aduersus insidias diaboli, & quasuis tentationes, quid faciendum: & quomodo ei resistendum.

CAPVT

X.

Ioan. 14.

Saluator noster Iesus Christus apud Ioannem docet: Venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. Itaque dubium non est, quin quod ausus est Satan in Dominum nostrum Iesum Christum capere nostrum, audeat & in nos, qui membra eius sumus. Sed non est quod trepidemus: quoniã quidem sub alio Christi tutissimi sumus. Sic namque in Malachia dicitur: Orietur vobis timentibus nomen meum Sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius. Huc spectat imago GALLINÆ, quæ se Christus comparare dignatus est: nimirum, ut ad huius alitis ingenio & natura, suum in nos affectum declararet. Nam ob oculos videmus penè quotidie, quædam acerba

Malach. 4.

arbitrate animalculum hoc sese opponat aduersarius,
 pro pullis suis: quantòne studio eos sub alas congreget,
 neatur & foueat, neglecta proprii corporis iactura: cu-
 su discrimè pullis tuendis ac fouendis subire haud me-
 rit. Idcirco Christus dixit: Hierusalem Hierusalem, Matt. 23.
4. Eid. v.
 qua occidis prophetas, et lapidas eos qui ad te missi sunt,
 quoties volui congregare filios tuos, què admodum galli-
 na congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Bene dicit
 se voluisse congregare filios Hierusalem, sicut gallina
 pullos suos sub alas, ut sicut ex ipsius comparatione cum
 gallina, desiderium salutis hominum in eo intelligimus;
 ita & comparatione hominum cum pullis, intelligamus
 quantopere Dei gratia, protectione, & fomèto egemus.
 Vnde orat Propheta David Dominum, ut velut pul-
 lum se protegat. Sub umbra alarum tuarum, inquit, Psal. 18.
 protege me. Ergo Christi prasidio muniti, non metua-
 mus aduersarium: quin magis ei fortiter resistamus, in
 omnibus sumentes scutum fidei, in quo possimus omnia
 tela nequissimi ignea extinguere: & galeam salutis, Ephes. 6.
 & gladium spiritus, quod est Verbum Dei. Scuto fi-
 dei excipienda sunt satanae tela, ne noceant: gladio spi-
 ritus, id est, Verbo Dei, ipse oppugnandus est & sternendus
 tentator, ne aduersum nos proualeat. Semper autem no-
 stre imbecillitatis memores, atque in Domino conforta-
 ti, non in nobis sed in Deo gloriari, ac victoriam sperare
 debemus. Propterea S. Iacobus ait: Subditi estote Deo: Iacob. 4.
 resistite autem diabolo, & fugiet à vobis. Hoc autem ante
 omnia diligenter obseruandum est, ne agroti, aut etiam
 sanis unquam cum diabolo de aliquibus fidei nostrae ar-
 ticulis disputandum nobis putemus: ne forte sicut Euam Genes. 3.
 seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus nostri, &
 excedant à simplicitate, qua est in Christo Iesu. Quare 1. Cor. 13.
 si de rebus fidei nobiscum agere nititur: protinus simpli-
 cissimas

- cissima fide Symbolum Apostolicum depromamus, nihil inquirentes, nihil hesitantes: & quod Catholica credit Ecclesia, hoc ipsum nos quoque credere profiteamur.
- Luc. 17.** Ad hac ardentem cum Apostolis Dominum Iesum, ut fidem nobis augeat, oremus. Ad reliquas eius Obiectiones seu Tentationes, perinde ut Christus Dux & Imperator noster in deserto, ita & nos ei obuiabimus: accipiendo nimirum eum, de quo modo diximus, spiritus gladium, Dei videlicet Verbum. Sic enim eo gladio usus est Christus, dum tentatori respondit: **SCRIPTVM EST.**
- Matt. 4.** **SCRIPTVM EST.** Ita autem fiet, ut ab oppugnatione nostri cesset, nosq; relinquat. Neque tamen omnia relictæ erimus, sed quemadmodum ad Christum angeli, fugato Satana, accesserunt, eiq; ministrarunt: ita & nobiscum erunt, ut nos custodiant in omnibus viis nostris.
- Psal. 139.** Hoc quippe mandati à Deo habent. Unde de eis Apostolus Paul. dicit: Oēs sunt ministratory spiritus, in ministeriū missi propter eos qui hereditatē capiet salutis.
- Heb. 1.** Iam ponenda sunt tanquam capita quedam, ea que Satan plerunque solet obuiocere, quibus fideles in exitum sempiternum conatur pertrahere: & qua vicissim ad eius Obiectiones ex Scripturis sanctis respondenda erunt.

OBIECTIONES XVIII. SATANÆ AD ÆGROTI

- tum & totidem Responsiones fidelis ægroti.
- CAP. XI.** **OBIECTIO SATANÆ. I.** Dulcis & incuuda est hac mundi vita.
- Iob. 7.** **RESPONSIO FIDELIS ÆGROTI.** Scriptū est: Multa est vita hominis super terram: & sicut dies mercenarij dies eius. Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus: miserabiliores sumus omnibus hominibus. Pigrum & hospites sumus super terram. Neque habemus hic manentem ciuitatem: sed futuram inquirimus.
- 1. Cor. 15.**
- Heb. 11. 13.**

OBIECTIO II. Splēdidas relinquis opes: in quibus longum tempore voluptuari debebas. RESPONSO. Scriptum Eccl. 1. & 2.
 Est: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus letatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis, & dierum multorum: qui cum venerint, vanitatis arguentur praterita. Et mundus transit, & concupiscentia eius. 1. Ioan. 2.

OBIECTIO III. Relinquis charissimam coniugem, dulcissimos liberos, & propinquos suauissimos: domum & agros, &c. RESPON. Christus Dominus meus dicit: Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est Mat. 10. 19.
 medignus: Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum: centuplum accipiet, & Vitam aeternam possidebit.

OBIECTIO IN PAVPERES IIII. Non te mouet pauperula vidua, & orphani tui, à quibus diuelleris? RESPONSO PAVPERIS AEGROTI. Dominus Deus, Pa- Psal. 67.
 ter est orphanorum, & Iudex viduarum: propinquus fortis paruulorum, & pupillorum. Ipse dixit: Relinque Prouerb. 23.
 pupillos tuos, ego faciam eos viuere: & vidua tua in me Ierem. 49.
 sperabunt,

OBIECTIO V. Desereris ab omnibus: solus migras. RESPONSO Hec dicit Dominus: Noli timere, quia re- Esa. 43.
 deri te, & vocati te nomine tuo: meus es tu. Cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te. Noli timere, quia tecum sum. Item: Non te deseram neque derelinquam. In Deo ita- Iosue 1.
 que salutare meum, & gloria mea: Deus auxilij mei, & Psal. 61.
 spes mea in Deo est. Nolo timere: plures enim nobiscum 4. Reg. 6.
 sunt, quam tecum.

OBIECTIO VI. Iratus est tibi Deus.

a 4

RESPON-

Michz. 7. **RESPONSIO.** *Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei: donec causam meam indicet, & faciat iudicium meum: educet me in lucem, & videbo iustitiam eius.*

Pfal. 38. 39. **OBIECT. VII.** *Propter iniquitatem corripit Deus hominem: ideo circumdederunt te mala, quorum non est numerus. Hæc flagella sunt peccatorum.*

Iob 5.
Prouerb. 3.
Pfal. 31. **RESPONSIO.** *Scriptum est: Beatus homo, qui corripitur a Domino. Quem diligit Dominus castigat: flagellat omnem filium quem recipit. Multa flagella peccatoris: sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.*

Pfal. 117.
Pfal. 126. **OBIECT. VIII.** *Horrenda res, mors: miserum est mori. RESPON.* *Non moriar, sed vivam: & narrabo opera Domini. Credo videre bona Domini, in terra viventium. Beati mortui qui in Domino moriuntur. A modo iam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis. Mihi vivere Christus est: & mori lucrum.*

Apoc. 14.
Philip. 1. **OBIECT. IX.** *Pereundum est. RESPON.* *Christus Iesus dicit: Hæc est voluntas eius, qui misit me, Patris: ut omne quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die.*

Esa. 14. **OBIECT. X.** *In puluerem redigeris. Subter sternetur tineæ, & operimentum tuum erunt vermes.*

Ioan. 11.
Ioan. 5. **RESPON.** *Christus est Resurrectio & Vita. Resuscitabit me in nouissimo die. Oportet autem corruptionem hoc, induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in calis.*

1. Cor. 15.
2. Cor. 6. **OBIECT. XI.** *Mortuo homine nulla est spes amplius. RESPON.* *Scio quod redemptor meus vixit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum: & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum: quem*

cum visurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciuntur sunt,
& non alius. *Reposita est hac spes mea in sinu meo.*

OBIECT. XII. Peccator es omnium maximus.

RESPONS. *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus: 1. Tim. 3.
quod Iesus Christus venit in hunc mundum, peccatores
saluos facere: quorum primus ego sum.*

OBIECT. XIII. *Superant peccata tua arenam* Pfal. 119.

RESPONS. *Copiosior est Domini misericor-*
dia. Sicut fuit sensus meus, ut errare à Deo, decies tan- Baruch. 4.
tum iterum conuersus, requirameum. Quoniam secun-
dum altitudinem cali à terra, corroborauit misericor- Pfal. 102.
diam suam super timentes se. Suauis Dominus uniuersis Pl. 144. 146.
su: & miseraciones eius super omnia opera eius. Bene-
placitum est Domino super timentes eum, & in eis qui
spèrant super misericordia eius.

OBIECT. XIII. *Scriptum est: Altissimus odio* Ecclef. 12.
habet peccatores: & impiis reddet vindictam.

RESPONS. *De obduratis & impœnitentibus dictum*
est: Qui enim metis est dura, corruet in malũ. Et: Cor Prou. 28.
duru male habebit in nouissimo. Sic autem habet Scri- Ecclef. 8.
ptura: Misereris omnium, quia omnia potes, & dissimu- Sap. 11.

las peccata hominum propter pœnitentiam. Diligis enim
omnia qua sunt, & nihil odisti eorum qua fecisti. Par-
cis autem omnibus: quoniam tua sunt Domine, qui amas Ierem. 18.
animas. Et in Ieremia dicit Dominus: Si pœnitentiam
egerit gens à malo suo quod locutus sum aduersus eam:
etiam & ego pœnitentiam super malo quod cogitavi ut
facerem eis.

OBIECTIO XV. *Serò nimis peccatorum pœnitet.*

RESPONSIO. *Haud serum est, quod verum. Et la-*
tratus in cruce Christus, Hodie, inquit, mecum eris in Luc. 23.
paradiso. Dicam ergo cum eodem: Domine, memento
mei, cum veneris in regnum tuum.

Rom. 3. OBIECT. XVI. *Iustus est Deus: nec vllum peccatum impunitum relinquit.* RESPONS. *Scriptum est: Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei: iustificati gratia per gratiam ipsius, per redemptionem qua est in Christo Iesu, quem proposuit Deus PROTITIATIONEM per fidem in sanguine ipsius. Et rursus: Si quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem, IESUM CHRISTUM IUSTUM: & ipse est Propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.*

Psal. 31. OBIECT. XVII. *Migras hinc peccatis onustus & cooptertus: nudus bonis operibus.* RESPONS. *Beati quorum remissa sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. Ego autem gaudens gaudebo in Domino: & exultabit anima in Deo meo. Quia induit me vestimentum salutis: & indumento iustitie circumdedit me.*

Isa. 61. OBIECTIO XVIII. *Condemnaberis: non est tibi pars in Regno Dei.* RESPONS. *Vox Filij Dei est, Iesu Christi Domini mei: Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam eternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit in Filium, habet vitam eternam.* ALIA D. BERNARDI. *Fateor, non sum dignus ego, nec propriis possum meritis Regnum obtinere celorum. Ceterum duplici iure illud obtinens Dominus meus Iesus Christus, hereditate scilicet Patris, & merito Passionis: altero ipse contentus, alterum mihi donat: ex cuius dono, iure illud mihi vendicans, non confundor.*

Vitz Bern.
lib. 1. ca. 12.
Hæc sententia sup. lib. 1.
ca. 28. etiam
posita est:
digna quæ
sepe repetatur.

Quid nam ægrotus ad diaboli deliniamenta, quibus illius merita extollere nititur, respondere, ac de se sentire debet.

Hoc quoque serîo cogitandum, cruentam illam **CAFVT**
 stiam, stygium hostem Satanam, sepe transfigura-
 XII.
 re se in angelum lucis: & quem ad desperationem lar-
 1. Cor. 11.
 uata facie adâncere non potest, alia assumpta persona,
 eum ad sui suorumq; meritorum fiduciam sollicitare:
 quo quidem astu permultos decipit. Exemplo est gloria-
 bundus ille meritorum suorum iactator & ostentator
 Pharisæus: cui Publicanus, quia peccatorem se humi-
 Luc. 18.
 liter agnouit, ab ipso Christo prelatum est. Venerunt due
 Chryf. Ho-
 naues, ait D. Joan. Chrystost. habentes onus: ambe por-
 mil. 4. de
 tum ingressæ sunt: sed Publicanus pulchrè in portum
 Verbis Esaiæ.
 appulit, Pharisæus autem naufragium perpeffus est: ut
 Vide Domi-
 disceres, quantum mali sit animi tumor. Valde timen-
 num.
 dum est hoc diaboli præcipitium: extollit in altum, quem
 antiè deprimerè nequibat, ut lapsu grauiore ruere faciat
 magnificè sublatû. Proinde si suggerit Tentator ægrotò:
 Purus es ab iis vitiis, quibus ille & ille laborat: respon-
 deat, Est igitur, vnde Domino Deo meo gratias agam,
 non est vnde mihi placeã. Nã nisi me Domini Miseri-
 cordiã protexisset, & si similis irruisset tentatio: patraf-
 sem eadem, aut forte sceleratiora. Ad eundem modum, si
 proponit multa & præclara Opera, puta, ieiunia, vigi-
 lias, orationes, eleemosynas, & id genus alia: huiusmodi
 praua suggestioni humiliter de se ac submisso sentiens
 ægrotus, & peccata sua in memoriam reuocans, cû Apo-
 stolo Paulo dicat: Gratia Dei sum, id quod sum. Et cum
 1. Cor. 15.
 Propheta David clamet: Non intres in iudicium cum
 Psal. 142.
 seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis
 viuens. In Ieremia legitur dictum aduersus Ezechon:
 Ierem. 48.
 Pro

Pro eo quod habuisti fiduciã in munitionibus & in thesauris tuis: tu quoque capiẽris. Munitiones & thesauros intellige varia Spiritus S. gratiarum dona, & opera bona plurima: in quibus ni capi voluerimus à Satana obseruare oportet Regulam hanc à Salvatore nostri Iesu Christo præscriptã: Cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus. S. Iob, cui testimonium reddidit diuina Scriptura, quod fuerit simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo, dicit tamen: *Quantus ego sum, vt respondeam Deo, & loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum, non respondebo, sed meum iudicẽ deprecabor. Si iustificare me voluerit, os meum condemnabit me: si innocentem ostẽdero, prauũ me cõprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. Si lotus fuero quasi aquis niuis, & fulserint velut mundiissima manus meæ: tamen fordebus intinges me. Quid ni contremiscat quãuis perfectũ iustitia, ad tribunal iustitiæ diuinæ: cùm nec astra sint munda in conspectu eius? Celi, inquit, non sunt mundi in conspectu eius: quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatẽ? Et iterum: Ecce luna etiam non splendet, & stella non sunt munda in conspectu eius: quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis? Ecce qui seruiunt ei non sunt stabiles, & in angelis suis reperit prauitatẽ: quanto magis hi, qui habitant domos luteas, qui terrenũ habent fundamentum? Et Esaias dicit: Facti sumus vt immundi omnes vos: & quasi pannus menstruata vniuersa iustitiæ nostræ. Atque ideo p̃i fideles in æterna Beatitudine constituti videntes admirabuntur vtiq; ac fortasse querent, quibus operibus tantã percipere meruerint mercedẽ? Sed audient: Non ex operibus iustitiæ, quæ fecistis vos, sed secundum suam*

Luc. 17.

Iob 1.

Iob 9.

Iob 15.

Iob 25.

Iob 4.

Esa. 64.

M. Marulus,
de Relig. lib.
6. cap. 12.

Tit. 3.

miseri-

meritum condigna erant passiones huius temporis tanta ac
 tali gloria: sed omnium bonorum largitor Deus, diues in
 Rom. 8.
 Rom. 10.
 omnes, nouit dare magna pro modicis, pro breuibus &
 momentaneis sempiterna.

In fallacem Meritorum fiduciam, vtilissima S. Pa-
 trum Admonitiones.

Periculum certè non exiguum est, ad Opera nostra
 CAPVT
 spectare: nam si mala sunt, inde mox oritur despe-
 XIII.
 rationis occasio: sin bona, facule nobis ob ea placentes, per
 inanem gloriam, quicquid in eis erat meriti amittimus.

Alia quippe quæcunq. iniquitas in malis operibus exer-
 cetur ut fiant: superbia verò etiã bonis operibus insidia-
 tur, ut pereant. Reddet Deus haud dubie mercede iustis
 Sap. 10.
 laborum suorum: sed quid in iis nisi sua dona coronabit?
 Vide Aug.
 Epist. 105.
 & in Psal.
 70. 98.

Quid, quod sæpe (ut rectè à S. Gregorio dictum est) lu-
 scina nostra, iniustitia est: et sordet in distinctione iudi-
 cis, quod in æstimatione nostra fulget. Quemadmodum
 enim lucerna in tenebris splendere cõspicitur, sed in solis
 radium posita obtenebratur: ita & nos speciosum quid in
 nostris quidem oculis peregrisse videbimur, quod in con-
 spectu tamen Dei, qui illuminabit abscondita tenebra-
 rum, & manifestabit consilia cordium, nullo forsitan in
 1. Cor. 4.
 pretio habebitur. Rectè proinde Agathon, ad quem cum
 In Collatio-
 nibus Patrũ.

dicerent discipuli, Et tu pater times agrotans? Respon-
 dit: Laboravi in hac vita, qua potui virtute, in custo-
 diendis mandatis Dei: sed homo sum, & nescio si placue-
 rint opera mea Deo: quia alia sunt iudicia Dei, alia ho-
 minum. Sint igitur in conspectu, in hoc tentationis gene-
 re, preclarissime trium illustriũ Ecclesiæ Patrum, Am-
 brosi, Augustini, & Beda Admonitiones: qui non mi-
 nus veræ humilitatis quàm eruditionis gloria conspicui
 fuerunt. Ea sic habent.

AMBRO-

AMBROSIVS.

Ambros. ser.
20. super
Psal. 118.
ad vers. Vi.
de humilita-
tem meam.
Rom. 14.

Nemo sibi arroget, nemo de meritis gloriatur, nemo de potestate se iactet: sed omnes speremus per Dominum Jesum misericordiam inuenire, quoniam omnes ante tribunal eius stabimus: de illo veniam, de illius indulgentiam postulabo. Qua enim spes alia peccatoribus? Et qui se hic aurum putat, habet plumbum: & qui putat se granum tritici, habet paleam, qui possit exuri.

AVGVSTINVS.

August. Cō-
fess. lib. 9.
cap. 13.

Verum etiam laudabili vita hominum, si remota misericordia discant eam Domine. Quia vero non exquiris delicta vehementer, fiducialiter speramus aliquid quem apud te locum inuenire indulgentie.

IDEM.

In Expositio-
ne Psal.
142. ad vers.
Non intres
in iudicium.

Merito humilis in corpore Christi discens à capite, quoniam mitis est & humilis corde. Ne intres, inquit, in iudicium cum seruo tuo. Non litigemus: noli tecum habere causam, ut ego proponam iustitiam meam, tu conuincas iniquitatem meam. Ne intres in iudicium cum seruo tuo: quoniam non iustificabitur coram te omnis uiuens. Iustificare forte potest se coram se, non coram te. Quomodo coram se? Sibi placens, tibi displicens: coram te autem non iustificabitur omnis uiuens. Noli ergo intrare mecum in iudicium Domine Deus meus. Quantumlibet rectus mihi videar, producis tu de thesauro tuo regulam, coaptas me ad eam, & prauus inuenior. Ne intres in iudicium cum seruo tuo. Indignum est tibi cum seruo tuo intrare in iudicium, nedum cum amico quidem tuo: quia vobis dico amicis meis non dicetis,

Iean. 15.

dices, nisi ex seruis amicos in ipse fecisses. Tu licet
 dicas amicum, ego confiteor seruum. Misericordia
 indigeo, fugitivus redeo, pacem quero: non sum di-
 gnus vocari filius tuus. Ne intres in iudicium cum
 seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo
 omnis vivens.

Luc. 15.

BEDA.

Pulsamus infatigabili desiderio eterna Beatitudinis,
 aures pie conditoris: nec cessemus a ceptis priusquam
 illo aperiente, de carcere mortis huius mundi eripi, ac
 portam mereamur celestis Patria ingredi. Nemo sibi
 blandiatur de innocetia, nullus fidens suis actibus, qua-
 si qui misericordia iusti iudicis non egeat, a preci-
 bus cesset: quin potius etiam cum se aliquid boni quis
 egisse cognoverit, quia qua hoc districtione iudicetur
 ignorat, tremens cum Propheta clamet: Ne intres in
 iudicium cum seruo tuo: quia non iustificabitur in con-
 spectu tua omnis vivens. Et cum beato Iob: Si iustifica-
 re me volueris, os meum condemnabit me. Si innocentem
 ostendero, prauum me comprobabit. Memor istius Apo-
 stolici sermonis: Si dixerimus quoniam peccatum non ha-
 bebimus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Si
 confiteamur peccata nostra: fidelis est et iustus, ut remit-
 tat nobis peccata nostra, et emundet nos ab omni iniqui-
 tate. Si dixerimus, quoniam non peccauimus, mendacem fa-
 cimus eum, & verbum eius in nobis non est. Neque rursus
 quisquam considerata peccatorum suorum qualitate, seu quan-
 titate, a petenda venia mente desperando renocet. Ne-
 minem visa suorum putredine vulnerum, sui magnitudo lan-
 guoris, a salute querenda retrahat. Prebeat magna obti-
 nenda sanitatis fiduciam, quod ipse Conditor noster, Medicus
 nobis fieri, ipse ad nos venire in carne, ipse infirmitates
 nostras

Beda in cap.
1. Euang.
Luc.Psal. 142.
Iob. 9.

1. Ioan. 1.

Esa. 53.

nostras suscipere ut sanaret, dolores nostros ut auferret portare dignatus est: ipse pro nobis suum sanguinem fudit: suam pro vita nostra mortem obtulit. Ipse magis peccantium admissis, magna pœnitentia remedia ostendit: ipse rogari ut præstet, amat: qui animos inopum ad se rogandum largus donator erigit, dicens: Omnis qui petit, accipit: & qui querit, inuenit: & pulsanti aperitur. Non ergo dubitandum, quod petentes accipimus: querentes inuenimus: pulsantibus nobis aperietur: qui nimirum fallere non potuit Veritas qua promissit.

Luc. 11.

PROTESTATIO HOMINIS
CHRISTIANI ÆGROTI.

CAPVT

XIIII.

Ex Ioan.
Lansp. &
Eud. Blofio.

Ego miser & infelix peccator, redemptus tamen pretioso Sanguine D. N. Iesu Christi, per magnum ipsius erga me Dilectionem, non meum meritum: Profftor coram omnipotenti Deo, & tota Curia celesti, cupere & velle in ea Fide vitam hanc finire in qua conuenit obedientem S. Ecclesie Catholice filium mori. Credo & confiteor vniuersas & singulas partes Fidei Christiane, duodecim Articulis, vel aperte expressis, vel rationabiliter inclusis: secundum quod à Spiritu sancto per duodecim Apostolos veritate Euangelicis traditi sunt. Ad hæc credo, & adhæreo illorum interpretationibus seu declarationibus, non quorumvis quibusuis: sed iis, quæ per sanctos Patres edita, à S. Conciliis approbata & confirmata sunt. Et generatim credo quidquid verè Christianus credere debet. Hæc immobilem & firmam Fidem tenere volo, tanquam firmissimum & inuictissimum aduersus omnes Satanae assaultus & insidias, Scutum. Quapropter, si vel hostis impugnatione, vel morbi violentia pressus, aliquid hoc proposito contrarium cogitarem, loquerer, aut facerem iam illud

Ephes. 6.

omnium illud renoco, & contestor nullo modo consentire me
 in libris cogitationibus, verbis, aut operibus. Quod vero
 in me est, ignosco & remitto omnes iniurias & molestias
 mihi quomodocunque illatas: id ipsum humiliter petens
 mihi fieri ab his, quos vel verbis vel factis unquam of-
 fendi. Agnosco autem me hactenus non pure nec sancte
 vixisse coram Domino Deo, sicut vivere debueram.
 Agnosco scelera mea multa nimis. Agnosco culpas &
 negligentias meas infinitas. Agnosco quidquid mali per
 omnem vitam meam commisi: & supplici mente mise-
 ricordissimo Domino Deo nostro veniam peto: dolens,
 quod unquam eum offenderim. Quamuis autem gra-
 viter, & multis modis deliquerim: non tamen diffido de
 benignissima Misericordia Redemptoris mei: sed spero
 me per Meritum, non meum, sed Passionis & Mortis
 eius, participem futurum eterne Vitae. Itaque gratias
 ago misericordissimo Creatori meo, pro omnibus suis in
 me beneficiis in Christo Iesu exhibitis: commendoque ani-
 mam meam in manus eius: quiescens in amaritudine
 Passionis Domini & Salvatoris mei Iesu Christi. Cui
 laus & honor, in perpetuum. Amen.

PRECATIVNCVLA.

Sancta Trinitas, conserva hanc Fidei meae incorami-
 natam religionem: & usque ad excessum spiritus
 mei, dona mihi hanc Conscientia mea vocem, ut quod in
 regenerationis meae Symbolo, baptizatus in Patre, &
 Filio, & Spiritu sancto, professus sum, semper obtineam.
 AMEN.

Hilar. lib. 7. 2.
 de Trinitate.

Matt. 28.